

**Ръководство за провеждане на педагогическата
практика на студентите от специалностите
*Предучилищна и начална училищна педагогика и
Начална училищна педагогика и чужд език* в Русенския
университет „Ангел Кънчев“**

МЕДИАТЕХ, 2015 г.

Ръководството за провеждане на педагогическата практика на студентите от специалностите *Предучилищна и начална училищна педагогика* и *Начална училищна педагогика и чужд език* в Русенския университет „Ангел Кънчев“ е разработено от авторски колектив, както следва:

- Същност и организация на практическото обучение на студентите: доц. д-р Ася Велева, гл. ас. д-р Юлия Дончева
- Методика на обучението по БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТУРАТУРА в детската градина: гл. ас. д-р Даниела Камаринчева
- Методика на обучението по БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТУРАТУРА в началното училище: ас. Никола Бенин
- Методика на обучението по АНГЛИЙСКИ ЕЗИК в началното училище: доц. д-р Цветелина Харакчийска
- Методика на обучението по МАТЕМАТИКА в детската градина: доц. д-р Ася Велева
- Методика на обучението по МАТЕМАТИКА в началното училище: доц. д-р Виолета Ванева
- Методика на обучението по ПРИРОДЕН И СОЦИАЛЕН СВЯТ в детската градина: гл. ас. д-р Юлия Дончева
- Методика на обучението по ЧОВЕКЪТ И ОБЩЕСТВОТО в началното училище: гл. ас. д-р Юлия Дончева
- Методика на обучението по ИЗОБРАЗИТЕЛНО ИЗКУСТВО в детската градина: ас. Валентина Радева
- Методика на обучението по ИЗОБРАЗИТЕЛНО ИЗКУСТВО в началното училище: ас. Валентина Радева
- Методика на обучението по КОНСТРУКТИВНО-ТЕХНИЧЕСКИ И БИТОВИ ДЕЙНОСТИ в детската градина: ас. Валентина Радева
- Методика на обучението по ДОМАШЕН БИТ И ТЕХНИКА в началното училище: ас. Валентина Радева
- Методика на обучението по ФИЗИЧЕСКА КУЛТУРА в детската градина: гл. ас. д-р Илиан Илчев
- Методика на обучението по ФИЗИЧЕСКО ВЪЗПИТАНИЕ И СПОРТ в началното училище: гл. ас. д-р Камен Симеонов, гл. ас. д-р Искра Илиева
- Методика на обучението по МУЗИКА в детската градина: гл. ас. д-р Петя Стефанова
- Методика на обучението по МУЗИКА в началното училище: гл. ас. д-р Петя Стефанова
- Методика на организиране на ситуации по образователно направление ИГРОВА КУЛТУРА в детската градина: доц. д-р Ася Велева
- Методика на дейността на преподавателите като ПЕДАГОГ на практическото обучение на студентите в детската градина и началното училище: гл. ас. д-р Валентина Василева, гл. ас. д-р Юлия Дончева

Ръководството е одобрено от катедра „Педагогика, психология и история“ при ФПНО на Русенския университет „Ангел Кънчев“ с протокол №282 от 26.11.2015 г.

Рецензенти: проф. дпн Антоанета Момчилова
доц. д-р Синто Юлзари

Редактор и коректор: гл. ас. д-р Ренета Златева

МЕДИАТЕХ, 2015

ISBN 978-619-207-035-9

Ръководството е предназначено за студентите от специалностите *Предучилищна и начална училищна педагогика* и *Начална училищна педагогика и чужд език* на Русенския университет. То включва основните въпроси от технологията на провеждане на практическото обучение по различните методики на обучението в детската градина и началното училище.

СЪДЪРЖАНИЕ

СЪЩНОСТ И ОРГАНИЗАЦИЯ НА ПРАКТИЧЕСКОТО ОБУЧЕНИЕ НА СТУДЕНТИТЕ	5
МЕТОДИКИ НА ОБУЧЕНИЕТО В ДЕТСКАТА ГРАДИНА И НАЧАЛНОТО УЧИЛИЩЕ	15
Методика на обучението по БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТУРАТУРА в детската градина	15
Методика на обучението по БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТУРАТУРА в началното училище	18
Методика на обучението по АНГЛИЙСКИ ЕЗИК в началното училище.....	27
Методика на обучението по МАТЕМАТИКА в детската градина	35
Методика на обучението по МАТЕМАТИКА в началното училище.....	39
Методика на обучението по ПРИРОДЕН И СОЦИАЛЕН СВЯТ в детската градина	43
Методика на обучението по ЧОВЕКЪТ И ОБЩЕСТВОТО в началното училище	51
Методика на обучението по ИЗОБРАЗИТЕЛНО ИЗКУСТВО в детската градина	59
Методика на обучението по ИЗОБРАЗИТЕЛНО ИЗКУСТВО в началното училище	63
Методика на обучението по КОНСТРУКТИВНО-ТЕХНИЧЕСКИ И БИТОВИ ДЕЙНОСТИ в детската градина	68
Методика на обучението по ДОМАШЕН БИТ И ТЕХНИКА в началното училище	70
Методика на обучението по ФИЗИЧЕСКА КУЛТУРА в детската градина.....	75
Методика на обучението по ФИЗИЧЕСКО ВЪЗПИТАНИЕ И СПОРТ в началното училище	78
Методика на обучението по МУЗИКА в детската градина	83
Методика на обучението по МУЗИКА в началното училище	87
Методика на организиране на ситуации по образователно направление ИГРОВА КУЛТУРА в детската градина	90
Методика на дейността на преподавателите като ПЕДАГОГ на практическото обучение на студентите в детската градина и началното училище	96

СЪЩНОСТ И ОРГАНИЗАЦИЯ НА ПРАКТИЧЕСКОТО ОБУЧЕНИЕ НА СТУДЕНТИТЕ

доц. д-р Ася Велева

гл. ас. д-р Юлия Дончева

Цел и задачи на педагогическата практика

Основната **цел** на педагогическата практика е подготовката на висококвалифицирани специалисти, познаващи теоретичните постановки на науката *педагогика* и на частните методики, както и на начините за тяхното практическо реализиране. Тази цел се реализира посредством решаването на следните **задачи**:

1. Осмисляне и приложение на теоретико-научните основи на педагогическия процес.
2. Развитие на уменията за компетентен анализ и оценка на наблюдаваните/изнасяните организационни форми.
3. Формиране на педагогически умения и адаптация към избраната професия.
4. Развитие на креативните способности и приложение на творчески иновативни подходи при планирането и провеждането на обучаващи ситуации в детската градина и уроци в началното училище.
5. Формиране на убеждение за значимостта и отговорността на учителската професия, пораждане и затвърждаване на интереса и уважението към детската личност.

Педагогическата практика съдейства за професионалната подготовка на студентите по отношение на: възможността да вникнат в психологическите особености на децата, техния интелектуален потенциал и интереси; успешно да планират, организират и провеждат педагогическия процес; добре да подбират подходящи форми, методи и средства, които да съдействат за развитието на детската личност и група.

Настоящото Ръководство систематизира основните изисквания към провеждането на педагогическата практика за специалностите *Предучилищна и начална училищна педагогика* (ПНУП) и *Начална училищна педагогика и чужд език* (НУПЧЕ), давайки основни насоки за работата на базовите учители и студентите съобразно спецификата на различните методики.

Задължения на студентите

Студентите трябва:

1. Да спазват правилниците за вътрешния ред на приемащите институции.
2. Да не закъсняват за практика и да не нарушават учебната дисциплина.
3. Да записват в специални тетрадки-дневник съдържанието на наблюдаваната дейност по указаната от съответния методист структура за анализ/атестация на наблюдаваната форма.
4. Да си осигурят заверени за текущата календарна година здравни книжки при посещенията в детска градина, както и вътрешни обувки.
5. Да не уронват с поведението си престижа на Русенския университет „Ангел Кънчев“ и на приемащата институция.

Студенти, които с поведението си пречат на децата/учениците и колегите си, се отстраняват от практиката и не могат да я приключат.

Задължения на методистите

Методистите трябва:

1. Да пазят престижа на Русенския университет „Ангел Кънчев“ и приемащата институция.
2. Да уважават авторитета на учителя-титуляр пред студенти и ученици.

3. Да уведомяват директора при евентуална наложила се промяна в графика.

Задължения на приемащите институции

Приемащите учебни заведения следва да осигурят добре подготвени и мотивирани базови учители, както и достатъчно добра материална база. Задължения на учителите-титуляри:

1. Да уведомяват своевременно методистите за наложилите се промени в графика.

2. Да осигурят методическа помощ за студентите, да ги информират за наличната материална база, която могат да ползват, да им дадат възможност да наблюдават и общуват с децата/учениците, с които предстои да работят.

3. Да се отнасят към студентите етично, с уважение и разбиране.

4. Да не уронват престижа на Русенския университет „Ангел Кънчев“.

Видове педагогическа практика

Педагогическата практика протича на няколко етапа, всеки от които със специфични дидактически задачи и особености на организацията и провеждането, а именно:

- Хоспитиране
- Текуща педагогическа практика
- Стажантска практика.

Тези видове практика са точно фиксирани по време в учебните планове.

Таблица 1. Извадка от учебния план за специалност ПНУП редовно обучение

	Хоспитиране в ДГ	Хоспитиране в НУ	Текуща практика в ДГ	Текуща практика в НУ	Стажантска практика в ДГ	Стажантска практика в НУ
семестър	IV	V	VI	VII	VIII	VIII
хорариум	30	30	30	45	60	60

Таблица 2. Извадка от учебния план за специалност ПНУП задочно обучение

	Хоспитиране в ДГ	Хоспитиране в НУ	Текуща практика в ДГ	Текуща практика в НУ	Стажантска практика в ДГ	Стажантска практика в НУ
семестър	VI	VII	VIII	IX	X	X
хорариум	15	15	23	23	30	30

Таблица 3. Извадка от учебния план за специалност НУПЧЕ редовно обучение

	Хоспитиране английски	Хоспитиране в НУ	Текуща практика в НУ	Текуща практика английски	Стажантска практика в НУ
семестър	IV	V	VI	VII	VIII
хорариум	30	45	45	30	110

Първият етап от практическото обучение е **хоспитирането**. Неговата основна цел е студентите да получат образец за провеждане на учебно-възпитателен процес в детската градина и/или училище. Следва **текущата педагогическа практика**, при която бъдещите учители се упражняват в организацията и провеждането на отделни методически единици. Финален етап е **стажантската практика**, по време на която студентите следва да извършват всички дейности, които се изискват от един учител (детски и/или начален).

Обща организация на педагогическата практика

Правните отношения между Русенския университет „Ангел Кънчев“ и базовите учебни заведения се уреждат с договор. Същият се представя в два екземпляра в базовото учебно заведение за подпис и печат от директора в началото на учебната година. След полагане на подписи и печати от страна на Русенския университет, единият екземпляр се връща в детската градина/училището.

Две седмици преди началото на семестъра координаторът за организация на практиката от катедра *Педагогика, психология и история* изготвя и изпраща графици за практиката до базовите учебни заведения. Директорите преглеждат информацията и в срок до една седмица следва да свържат с координатора и да потвърдят графика или да предложат промени в него. В началото на семестъра графикът се публикува на сайта на Русенския университет на страницата на катедра *Педагогика, психология и история*. В случай че в хода на семестъра се наложат промени, директорите на базовите учебни заведения следва да се свържат със съответния методист и да уговорят с него промяна на часовете.

Всеки базов учител попълва персонална справка с изнесените от него методически единици по време на хоспитирането и друга справка с проведените от студентите му форми при текущата педагогическа практика. След всяко наблюдение формулярът се подписва от съответния методист. При приключването на семестъра справките на всички базови учители от даденото учебно заведение се предават в канцеларията на катедра *Педагогика, психология и история*.

Студентите са длъжни в началото на семестъра, в който имат практика, да се запознаят с графика – в електронен (на университетския сайт) или хартиен (във файла на педагогическия корпус) вариант.

Наблюдаваните и изнасяните на различните етапи от практиката форми се записват от студентите в специална *тетрадка-дневник за педагогическа практика* с цел развитие на уменията за протоколиране на педагогическите феномени. Наред с това всеки от тях е длъжен да отразява реализираните методически единици в учебно-практическо портфолио, където съответните методисти се разписват. В края на

семестъра студентите представят на съответния педагог за дадената специалност (за ПНУП и за НУПЧЕ) тетрадката-дневник за педагогическа практика, а също и портфолиата. Те получават подпис от него, при условие че са били редовни и активни по време на практиката и са отразили наблюденията си коректно. Педагогът разписва и студентските книжки за заверка на семестъра по дисциплините Хоспитиране и Текуща педагогическа практика.

До стажантска практика не се допускат студенти, които не са завършили семестриално.

Хоспитиране

Наблюденията се извършват във връзка с подготовката на студентите по методиките на обучение в детската градина и началното училище. Основната цел на този вид практика е да се обогатят и разширят познанията на студентите за методиката на обучение по различните образователни направления в детската градина и учебните предмети в училище. Хоспитирането дава възможност на бъдещите педагози под непосредственото ръководство на университетски преподавател да се запознаят с конкретни методи и форми на педагогическо взаимодействие. Този вид практика съдейства за задълбочаване на познанията за подбора и структурирането на учебното съдържание, подпомага изграждането на умения за критичен анализ и оценка на ефективността при осъществяването на педагогическия процес.

Независимо че графикът за провеждане на практиката е известен на базовите учители (при необходимост и желание от тяхна страна), методистите им дават указания за целите и задачите на всяко конкретно наблюдение. Това става най-малко една седмица преди самото хоспитиране. В същия срок методистът следва да уведоми студентите за часа на започване на практиката. Непосредствено преди всяко наблюдение пред бъдещите учители са поставят конкретни задачи във връзка с целта на наблюдението.

По време на наблюдението студентите записват *в гореспоменатата тетрадка-дневник за педагогическа практика* хода на протичането на наблюдаваната форма. След приключване на наблюдението се провежда

конфериране, по време на което методистът прави анализ на изнесените методически единици. Дава се възможност на студентите да поставят въпроси и да изразят и мотивират своето мнение относно достойнствата и слабостите на наблюдаваната форма. В края на конфериранието студентите попълват учебно-практическото си портфолио, а методистът се разписва в него. След приключване на семестъра, портфолиото се разписва от педагога за съответната специалност.

Текуща педагогическа практика

Основната цел на текущата педагогическа практика е студентите да се включат пряко в педагогическия процес на детската градина/началното училище, да се адаптират към реална професионална дейност и самостоятелно да осъществят образователно-възпитателния процес в образователната институция. Този вид практика е вторият етап от професионално-практическата подготовка на студентите.

Преди стартирането на практиката студентите самостоятелно разпределят помежду си предвидените за провеждане от тях методически единици. Предварителната договорка за изнасяне на съответните ситуации и уроци зависи от числеността на групата.

Студентите, които ще изнасят открита форма, посещават базовото учебно заведение една седмица преди определената дата за практиката. Базовите учители следва да им предоставят информация за образователните цели на методическата единица, както и за наличните на разположение нагледни и дидактични материали. Студентите трябва също така да бъдат запознати с нивото на групата/класа и индивидуалните особености на децата. Желателно е това да стане не само опосредствено (чрез споделената преценка на базовия учител), но и в процеса на наблюдението на детската дейност от самия студент. Студентът планира и разработва план-конспекта си съвместно с базовия учител. След неговото изготвяне, се разписва от титуляра и се представя за коментар и анализ на методиста. В съответствие с направените от него забележки и препоръки план-конспектът следва да се преработи и прецизира. Не се допуска до практика студент, който не е спазил горепосочения ред на работа. Студентите, допуснати до текуща педагогическа практика, следва да

уведомят методиста и колегите си от групата за часа на започване на ситуациите/часовете.

Изнесените от студентите методически единици се оценяват от методиста по време на конферирването. Преподавателят се обосновава относно поставената качествена оценка, правейки анализ на изнесената методическа единица. Той посочва положителните и отрицателните страни на работата на студента и му дава препоръки и указания за предстоящи изяви. В края на конферирването студентите попълват учебно-практическото си портфолио, а методистът се разписва в него. След приключване на семестъра, портфолиото се разписва от педагога за съответната специалност.

Стажантска практика

Стажантската практика е държавен практически изпит и се провежда в последния семестър на обучението на студентите бакалаври. Има за цел усъвършенстване на знанията и уменията на студентите за организиране и провеждане на цялостния образователно-възпитателен процес в детската градина/началното училище.

За участие в държавен практически изпит се допускат само семестриално завършили студенти.

Координаторът подава информация на студентите за стажантските места в различните учебни заведения. Студентите се разпределят самостоятелно. При всеки базов учител се зачисляват по двама стажанти. Преди стартирането на практиката студентите самостоятелно разпределят помежду си предвидените за провеждане от тях методически единици и подават информацията на координатора. Той изготвя график, който предоставя на стажантите и членовете от Държавната изпитна комисия.

Особено значима за този вид практика е отговорността на базовия учител да контролира и оказва помощ на стажанта, като проверява редовно изготвените план-конспекти, и при необходимост прави препоръки за тяхната корекция. По време на изнасяната форма титулярът не се намества в дейността на стажанта, но след приключването ѝ дава качествена оценка за постиженията и слабостите на студента.

През първия ден от практиката студентите трябва да бъдат запознати с Правилника за вътрешния ред в базовата детска градина/училище. От

втория ден всеки стажант поема изцяло функциите на учителя в организирането и осъществяването на образователно-възпитателния процес. Студентите следва да разработват план-конспекти за изнасяните форми, като се съобразяват със заложените в седмичното разпределение дидактични цели и задачи. В края на всеки ден от практиката стажантите попълват в учебно-практическото си портфолио наблюдаваните/изнасяни режимни моменти/уроци. След приключване на седмицата портфолиото се подписва от съответния базов учител, а при приключване на цялостната стажантска практика се подписва от базов учител, директор (подпис и печат) и педагог.

В случай на основателни причини (заболяване, майчинство и т.н.) студентите могат да отсъстват от практиката, но трябва да представят необходимия документ и да отработят дните, в които са отсъствали след определената крайна дата на практиката.

По време на практиката си в детската градина/началното училище студентите полагат практически държавен изпит. Те трябва да получат оценки общо по пет методики.

За специалност ПНУП методиките са: български език и литература, математика, педагогика на взаимодействието „Дете-среда“, педагог, и на ротационен принцип една от следните: изобразително изкуство, конструктивно-технически и битови дейности, изобразително изкуство, физическа култура, музика. Студентите, които са изпитвани по дадена методика в детската градина, не държат изпит по нея в началното училище, а представят конспект, и обратно. Недопустимо е студентът да положи всичките си изпити само в предучилищно заведение или само в училище.

За специалност НУПЧЕ методиките са: български език и литература, английски език, математика, Човекът и обществото/Човекът и природата, и на ротационен принцип една от следните: изобразително изкуство, конструктивно-технически и битови дейности, изобразително изкуство, физическа култура, музика, педагог.

Комисиите за практически държавен изпит се предлагат от катедра *Педагогика, психология и история* и се назначават със заповед на ректора.

След привеждане на аргументи относно постиженията и слабостите на стажантите, членовете на държавната изпитна комисия нанасят в

учебно-практическите портфолиа на студентите съответните оценки. Когато всички методисти нанесат оценките си, председателят на комисията оформя крайната оценка от практическия държавен изпит за всеки студент.

При оценяване със Слаб (2) по дадена методика, студентът има право на още едно явяване. Ако оценката отново е отрицателна, той трябва да повтори стажантската практика в съответния семестър на следващата година.

При установено неявяване на стажантска практика студентът се отстранява и повтаря практиката със следващия випуск.

МЕТОДИКИ НА ОБУЧЕНИЕТО В ДЕТСКАТА ГРАДИНА И НАЧАЛНОТО УЧИЛИЩЕ

Методика на обучението по БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТУРАТУРА

в детската градина

гл. ас. д-р Даниела Камаринчева

Общи насоки

1. В една ситуация да се разработва едно ядро от направление „Български език и литература“. Евентуално може да се комбинират две родеещи се смислово ядра, напр.: „Звукова култура“ и „Граматически правилна реч“, но не и съчетаването на граматично ядро с ядро „Свързана реч“, където задачите са много различни, изискват различна по смисъл подготовка.

2. Когато се съчетава работа от две сходни по семантиката си ядра, в подбора и броя на задачите ясно да личи фокусът на работата – ако той е по „Звукова култура“ например, задачите от това ядро да бъдат водещи и количествено доминиращи над задачите от второто ядро.

3. Да има количествена наситеност на примерите. Това изискване кореспондира с изказаното по-горе условие – да няма разнородност на ядрата в една ситуация, тъй като времето не разрешава изчерпване на съдържанието от основното ядро.

4. Беседата по ядрата с лингвистичен характер („Звукова култура“, „Граматически правилна реч“ и „Речник“) максимално да представя граматичното значение на явленията и да бъде съобразена със същността им. Например при работа по „Звукова култура“, първият пример да представя изучавания звук в силна позиция, а след това да влизат примерите с различна звукова комбинаторика; при речникова работа семантизацията чрез дефиниране да бъде предварително обмислена и прецизирана, а не спонтанна; граматичните форми на имената да включват примерите с най-висока честотност и т.н.

5. Работата с литературен текст да не се ограничава с формалната страна на текста – литературата има и възпитателен, и естетически рефлекс. Тя формира миросглед, ценностна система и ако работата се

ограничи само върху овладяване на съдържателната страна, без да се достигне до идейната и културологичната, ефектът от обучението ще слезе под 70%.

6. Ситуациите по възприемане на литературно произведение да имат самостоеен характер и да не се комбинират със ситуациите по преразказ или драматизация.

7. Ако учителите могат да ни демонстрират различни по вид ситуации – например сюжетно планирана ситуация или ситуация с активно присъствие на мултимедийни средства (игри или онагледяване), ще бъдем признателни.

8. Няма ограничение относно възрастовите групи, в които ще бъдат изнасяни ситуациите.

Показатели за анализ/оценка на наблюдаваната/изнасяна организационна форма:

- Въвеждането в ситуацията да бъде съответстващо на характера на темата и вида на ядрото, върху което е съставен план-конспектът.
- Ситуацията да има ясна и точна структура с прецизирано съотношение между отделните компоненти според смисловата им тежест.
- Правилен избор на ориентировъчната речева основа, кореспондираща с възрастовия характер на групата.
- В ситуациите върху граматичните ядра („Звукова култура“, „Граматически правилна реч“ и „Речник“) фронталната работа да бъде доминираща. Обратната връзка е задължителна.
- Съдържанието на беседата да съответства на характера на граматичното явление/жанра, идейно-естетическата функция и художествената същност на литературната творба – да ги разяснява в тяхната същина/вариативност.
- Да се демонстрират различни видове онагледяване /начини за семантизация/игри. С няколко думи – да се вижда съзнателен избор на най-подходящото средство за постигане на поставените образователни задачи.

- Изборът на методи и похвати и съотношението помежду им да бъде в съответствие с възрастовата група и характера на ситуацията.
- Структурата и съдържанието на ситуациите от отделните ядра да отговарят на алгоритъма, обсъждан и прилаган в часовете за практически упражнения по *Педагогика на овладяване на езика и развитие на речта*.
- Занимателният елемент е желателен и ще бъде поощрен при оценяването.

Изисквания към оформлението на план-конспекта

Няма значение дали план-конспектът ще има таблично оформяне или ще е под формата на сценарий – от значение за оценяването му е съдържанието.

Методика на обучението по БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТУРАТУРА

в началното училище

ас. Никола Бенин

Общи насоки

1. В учебните занятия да се използват както традиционните методи, форми и похвати, така и иновативни начини на преподаване (интерактивни методи, информационни и комуникационни технологии).

2. Комуникативно-речева насоченост на обучението по български език и литература. Развитие на устната и писмената реч на учениците.

3. Овладяване на четенето и писането като необходима предпоставка за езиковото и литературното обучение.

4. Формиране и усъвършенстване на уменията на учениците да говорят и четат правилно и изразително, да пишат грамотно и четливо.

5. Овладяване на емпирично равнище на начални знания за строежа на езика и речевите единици, за някои правоговорни, правописни, пунктуационни и граматически норми.

6. Формиране на начални умения за възприемане, осмисляне и интерпретация на кратки по обем и достъпни като съдържание литературни творби; споделяне на впечатления от чуто или прочетеното литературно произведение.

7. Да не се забравя, че литературата е вид изкуство, и в уроците по литература да присъства съпреживяване на литературната творба и естетическо възприемане и оценка на текста.

Показатели за анализ/оценка на наблюдаваната/изнасяна организационна форма

1. Целта и задачите да са правилно формулирани съгласно темата на урока.

2. Структурата на урока да бъде изградена чрез последователното спазване на целта и задачите.

3. Структурата на урока да бъде съобразена съгласно методическите изисквания за обучение по начално ограмотяване, български език, литература и формиране на комуникативно-речеви умения. Отделните моменти от урока да са ясно обособени.

4. Новото учебно съдържание се въвежда в контекста на изученото учебно съдържание. Спазване на спираловидната система в обучението по български език.

5. Използване на разнообразни традиционни и иновативни методи, форми и похвати.

6. Езиковите знания се превръщат в правоговорни и правописни умения.

7. Нагледните средства да са внимателно подбрани. Да се използва презентация.

8. Писаното на дъската да е добре подредено. Да се пише съгласно нормите за изписване на буквите.

9. Стил на преподаване. Правоговорни и правописни умения на студента. Език на тялото.

10. Стимулиране и активизиране на учениците за работа. Осъществяване на обратна връзка.

11. Оптимално разпределение на времето (темпо на преподаване).

12. Използване на междупредметни връзки.

Изисквания към оформлението на план-конспекта

ПЛАН-КОНСПЕКТ НА УРОК ПО НАЧАЛНО ОГРАМОТЯВАНЕ

Тема: Звук и буква „Т“

Тема на урока: Запознаване със звук и буква „Т“

Вид на урока: За нови знания

Цели:

1. Запознаване на учениците със звук и буква „Т”.

Задачи:

1. Изграждане на фонематични умения за отделяне на звук „Т” в корелация със звука „Д”.
2. Формиране на умения за четене на различни видове срички.
3. Усъвършенстване на уменията за четене на думи, изречения и текст.

Очаквани резултати:

Ученикът умее да:

1. артикулира новия звук и да го осъзнава като беззвучен съгласен звук;
2. разграничава звуковете „Д” и „Т”;
3. разпознава печатните букви „Т” и „т”;
4. прави словесен, сричков и звуков анализ;
5. чете текст с новата буква;
6. отговаря на въпроси, свързани с текста.

Нагледни дидактически средства:

1. Буквар, стр. 54; авторски колектив: В. Попов, М. Бунева, Л. Вълкова (издателство „Просвета”).
2. Работни листи.

Ход на урока

1. Проверка на домашна работа – обратна връзка. Прочит на думи, изречения и текст от предишния урок.
2. Актуализация на старите знания:

– Кой е последният звук и коя е буквата на този звук, с които се запознахме миналия час в обучението по четене?

Думи с Д. Кои са те?

Дядо, диня, дом, дете,

дебеланко, дрехи, ден,

хайде продължи след мен.

Учениците казват думи, започващи с Д.

– В думата „делфин” колко срички има?

– Кои са гласните в нея? Нека със специалните картончета да направим звуков модел на думата.

3. Постановяне на темата:

– Чуйте гатанката:

Носи дреха чудновата,

боцкаща като иглата.

В нея на кълбо се свива

тази животинка дива,

ала умното дете

няма да го убодде.

Що е то?

(Таралеж)

– С кой звук започва думата „таралеж“? Днес ще се запознаем със звук и буква „Т“.

4. Звук, характеристика, интониране, артикулация:

Сещате ли се за други думи, които започват със звука „Т“? Да направим звуков модел на думата „таратор“.

– Колко срички има думата? Кои са гласните? Звукът „Т“ само в началото ли го има? Гласен или съгласен е звукът „Т“? Защо? Можем да наречем „Т“ „другарчето на „Д“? Как се чува звукът „Т“, тихо или силно? Нека да го сравним с „Д“. „Т“ се чува по-тихо от „Д“, следователно звук „Т“ е беззвучен съгласен, а „Д“ е звучен.

Аз ще ви казвам различни думи, вие ще ги повтаряте след мен и ще пляскате само на тези, които започват със „Т“: топка, трон, делфин, трактор, дам, там, дом, том, дим, тим, десен, тесен.

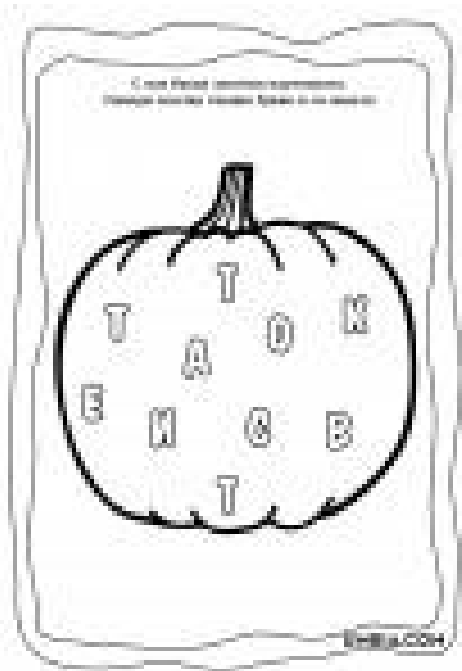
5. Буква:

– Отворете буквара на стр. 54 и ще видим буквата, с която се отбелязва звук „Т“. На какво ви прилича? (Учителят асоциира буквата с нещо познато, например с човек, с изпънати встрани ръце.) По какво се различават главната и малка буква „Т“?

Сега ще ви покажа на дъската елементите на буква „Т“:

– За да разбера, дали сте запомнили как изглежда буквата, ще ви раздам работни листи със задачи и ще решим първата задача:

1. Какво е нарисувано на картинката? С кой звук започва думата „тиква“? Намери всички букви „Т“ и ги оцвети.

– Да разгледаме звуковите модели на картинките в Буквара. Какво е изобразено на първата картинка? Колко срички има думата топка? Колко са звуковете? Колко са гласните? Кои са те? Къде е мястото на буквата „т“?

В този ред се разглеждат и звуковите модели на думите тигър и ракета.

– Направете звуковите модели от зад. 2 в листите, които ви раздадох.

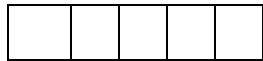
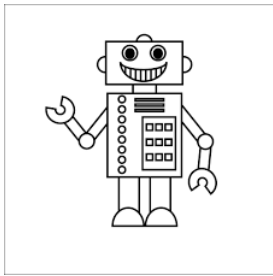
2. Оцвети звуковите модели и постави буква „т“ на мястото ѝ.

--	--	--	--	--

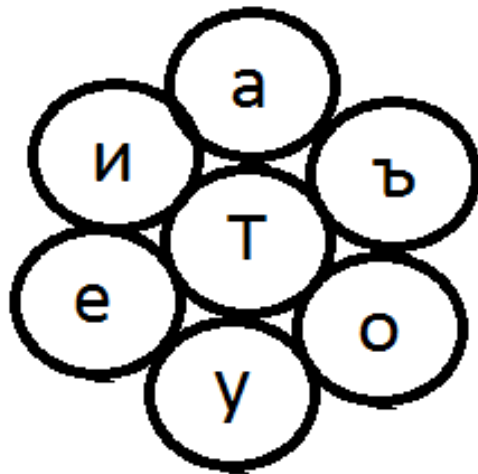
--	--	--	--	--	--	--

6. Срички, думи, изречения:

– Да прочетем заедно сричките от Буквара (та, тъ, то, ту, те, ти).

Учителят демонстрира на дъската цвете, в листенцата на което са написани гласните букви, а в центъра стои буквата „т“. Учителят посочва две букви, а децата четат сричките (отворени и затворени).

– Да прочетем и следващия ред срички от учебника. По какво се различават от сричките в цветето?

– Нека прочетем и думите, които са написани под сричките. Сега ще ви разделя на групи. Първа група ще направи звуков модел (с червените и сините картончета) на думата „трон“. Втора група – на думата „трън“, трета група – на думата „плет“ и четвърта група – на думата „плат“.

– Оказва се, че тези думи имат еднакъв звуков модел. Колко срички има във всяка дума? Колко са гласните? Колко са съгласните?

– Прочете думите в учебника (тапа, тупа; торта, торба). Те се различават само по един звук и са различни по значение, затова трябва да внимавате, когато ги изписвате. Съставете изречения с тези думи.

7. Работа върху текста:

– Погледнете картинката до текста. Какво е изобразено на нея? Как изглежда роботът? Какво държи?

Записват се трудните думи на дъската.

р о б о т   п л е т е   п у д е л а   б р а т њ т   Л у н а т а

– А сега си прочетете тихичко текста и след това ще ви задам няколко въпроса.

След тихия прочит на децата учителят задава въпроси върху съдържанието: (Как се казва роботът? Какво прави? Как се казва пуделът? Кой е ходил на луната?). Вторият прочит е на учителя. Следва верижно четене от учениците.

8. Обобщение:

– Какво ново научихме днес? Какъв звук е „т“? На какво прилича буквата „Т“? Ако имате робот, какво бихте искали да прави?

9. Домашна работа:

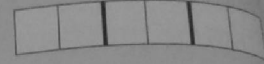
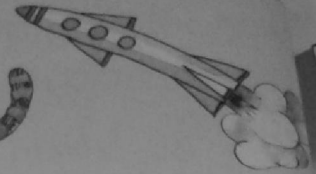
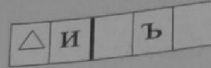
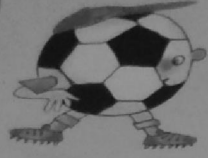
– Домашната ви работа е да четете текста гладко и изразително.

10. Преценка на работата на класа.

Тт

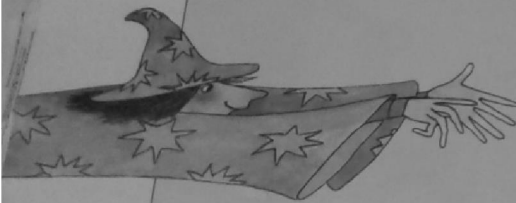
Тт т

та   тъ   то   ту   те   ти
 тра   тръ   тро   тру   тре   три

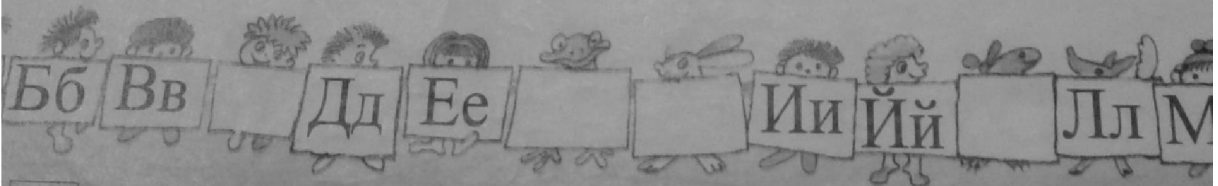
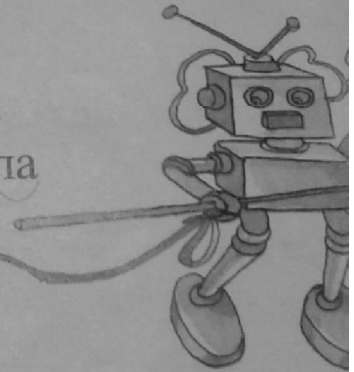
тен   трон   пет   плет
 тон   трън   път   плат

та → па   тор → та
 ту → па   тор → ба

Тип-топ

Тип-топ е робот. Той мете и плете.
 Тип-топ прави и торти. Води пудела
 Тото навън.
 Тип-топ има брат.
 Братът на Тип-топ е бил на Луната.

Отличко! Лел

Методика на обучението по АНГЛИЙСКИ ЕЗИК

в началното училище

доц. д-р Цветелина Харакчийска

Общи насоки

- Желателно е поне един от наблюдаваните уроци по английски език да включва използването на иновационни начини на преподаване и учене, базирани на новите технологии и цифровото съдържание.
- Учебните занятия да са основани на принципа на комуникативно ориентираното обучение, като същевременно с това се създават условия за контролирани структурни упражнения (напр. следване на модел при говорене или писане) и за по-свободни комуникативни дейности (напр. стимулирана житейска ситуация).

**Показатели за анализ/оценка на наблюдаваната/изнасяна
организационна форма:**

Lesson Observation Form

1. ОБЩА ИНФОРМАЦИЯ ЗА УЧИТЕЛЯ И УЧЕБНАТА СРЕДА	
2. УЧЕБНО ЗАНЯТИЕ	
2.1. ЦЕЛИ НА УРОКА 	2.1. ЦЕЛИ НА УРОКА (КРИТЕРИИ)

2.1. СЪДЪРЖАНИЕ И СТРУКТУРА НА УЧЕБНОТО ЗАНЯТИЕ

No	Stage and time	Procedure	Purpose	Interaction patterns
1.	Warm-up ~ ..... min.		<ul style="list-style-type: none"> • to check pupils' homework • to introduce the topic • to raise pupils' interest in the lesson 	
2.				
3.				
4.				
5.	Follow-up		<ul style="list-style-type: none"> • to summarize key learning points • to comment on learners' performance • to give the homework 	

2.2. СЪДЪРЖАНИЕ И СТРУКТУРА НА УЧЕБНОТО ЗАНЯТИЕ (КРИТЕРИИ)

<p>а) ☐ всички дейности са внимателно структурирани</p> <p>б) ☐ новото учебно съдържание се въвежда в контекст</p> <p>в) ☐ създадени са условия на учениците за контролирани структурни упражнения</p> <p>г) ☐ създадени са условия на учениците за по-свободни комуникативни дейности</p> <p>д) ☐ езиковите знания се интегрират в речевите умения</p> <p>е) ☐ етапите на урока са ясно обособени</p> <p>ж) ☐ има баланс на дейностите</p> <p>з) ☐ използват се разнообразни дейности</p> <p>и) ☐ подсигурана е връзка с предишни и / или следващи уроци</p>	КОМЕНТАР:
--	------------------

2.3. УЧЕБНИ МАТЕРИАЛИ И СРЕДСТВА (КРИТЕРИИ)

<p>а) ☐ средствата и материалите са внимателно подбрани</p> <p>б) ☐ учебните материали са адаптирани към потребностите на учениците</p> <p>в) ☐ работата на дъската е добре организирана</p> <p>д) ☐ технически и други помощни средства се използват компетентно</p>	КОМЕНТАР:
---	------------------

3. УПРАВЛЕНИЕ НА КЛАСА (КРИТЕРИИ)

3.1. Учебна среда	а) ☐ оптимално използване на учебната среда	
3.2. Форми на работа	а) ☐ разнообразни б) ☐ подходящи за дейността	
3.3. Темпо и време	а) ☐ адаптиране на темпото и времевата структура на урока за постигане на максимална ефективност	
3.4. Инструктиране	а) ☐ привличане на вниманието на учениците б) ☐ разбираемо и поетапно в) ☐ проверяване на разбирането	
3.5. Извличане на информация от учениците	а) ☐ извличане на информация от учениците	

3.6. Поправяне на грешки	а) ☐ систематичен подход б) ☐ разнообразни техники за посочване и поправка на грешки	
3.7. Наблюдаване на работата в клас (monitoring)	а) ☐ внимателно наблюдаване на индивидуалната работа на учениците б) ☐ съобразяване с формата на работа	
3.8. Поддържане на дисциплината	а) ☐ поддържане на спокойна работна атмосфера	
3.9. Организиране на обратна връзка	а) ☐ осъществяване на обратна връзка към и от учениците б) ☐ поощряване на учениците	
3.10. Проверяване и оценяване	а) ☐ целенасочено и обективно	

4. ПРОФЕСИОНАЛНИ ХАРАКТЕРИСТИКИ НА УЧИТЕЛЯ (КРИТЕРИИ)

1.1. Лични професионални качества и педагогически умения	а) ☐ се съобразява с индивидуалните различия на учениците б) ☐ създава работна атмосфера в) ☐ мотивира учениците	
1.2. Владее на чуждия език и учебния материал	а) ☐ познава материала б) ☐ борави с езика правилно и свободно	
1.3. Умения за общуване	а) ☐ адаптира езика на преподаване според нивото на учениците б) ☐ използва български език само при необходимост в) ☐ използва възможностите на невербалното общуване г) ☐ адаптира гласа си д) ☐ прилага техники за увеличаване времето на говорене на учениците	

Изисквания към оформлението на план-конспекта

LESSON PLAN

Topic: Revision of letters A – M

Date: 07 November 2014

Class: 2nd grade

Duration: 35 min

Aims:

- to revise the capital and small case letters from A to M;
- to revise and practice vocabulary about colours;
- to revise the words that students know (starting with the letters from A to M)

Objectives:

By the end of the lessons pupils will be able to:

- write the capital and small case letters from A to M;
- spell words starting with the letters A – M successfully;
- use the words about colours successfully.

Key skills: listening, speaking, writing;

Коментар по урока:

Materials, aids and equipment:

- Holt, R. (2012) *Blue Skies for Bulgaria for the 2nd Grade*, Student's Book, Pearson Longman, p.11;
- Colouring page from - <http://kiidscoloringpages.com/free-printable-color-by-number-code-coloring-pages-for-kids/>
- Handout with the letters

Preparation:

- Copy 26 pcs. of the page for colouring;
- Copy 26 pcs. of the handout with the letters.

Links to other subjects: Art

Assumptions: Elementary knowledge of English

Anticipated problems and solutions:

1. The teacher forgets the colouring pages – Ss practise the question “What colour is it?” and the answer “It’s ...” and play a game that involves colours.

LESSON STEPS

No	Stage and time	Procedure	Purpose	Interaction patterns
1.	Warm-up ~ 5 min	The teacher checks the homework from the previous lesson. The teacher introduces the new topic.	<ul style="list-style-type: none"> • to check pupils’ homework • to introduce the topic • to raise pupils’ interest in the lesson 	T – Ss T – S S – Ss
2.	Revision of the letters ~ 6 min	The T. revises the letters that pupils already know. The T. writes letters on the board and Ss repeat them together. Next the T. writes on the board mixed letters and pupils have to arrange them in alphabetical order and write the small caps letters.	<ul style="list-style-type: none"> • to revise the letters from the previous lessons • to practise writing letters • to practise the pronunciation of the letters 	T – Ss
3.	Letter dictation ~ 6 min	The T. dictates a different letters to pupils and they must have to write them with small and big letters and then arrange them, Then the T. checks.	<ul style="list-style-type: none"> • to practise the letters from A to M 	T – Ss S
4.	Vocabulary practice ~ 6 min	The T. shows flashcards of words that Ss know. Ss have to tell the correct word. On the board the T. has written the words with mixed letters and Ss have to write the words correctly.	<ul style="list-style-type: none"> • to practice words that are familiar to the Ss; 	T-Ss S
5.	Vocabulary revision	The T. shows to pupils balloons which are in different colours.	<ul style="list-style-type: none"> • to revise colors; • to have fun 	T – Ss

	~ 8 min	<p>The Ss must tell the colours of the balloons. The place of the teacher is taken by a volunteer who shows the balloons and asks the question “What colour is it?” and another S answers.</p> <p>The pupils colour a picture in the colours that the teacher has given in advance.</p>		<p>S – S</p> <p>S</p>
7.	<p>Follow-up</p> <p>~ 4 min</p>	<p>The T. sets homework</p> <p>The T. comments on pupils’ performance in the lesson and summarizes what they have learned in the lesson</p>	<ul style="list-style-type: none"> • to summarize key learning points • to comment on learners’ performance • to give homework 	T – Ss

Lesson Description

1. Warm-up

The teacher checks if students have done the homework correctly. The teacher chooses volunteers to read the homework and the rest of the class compares.

The teacher asks Ss to tell the words of the alphabet learnt so far. The T. introduces the new topic which is to practise the letter from A to M.

2. Revision of the letters

The teacher revises the letters that pupils already know – A, B, C, D, E, F, G, H, I, J, K, L, M.

The T. writes on the board the capital letters and pupils repeat them.

The T. writes on the board mixed letters and pupils must arrange them and write the small letter next to the respective capital letter. For example: Aa, Bb, Cc, Dd etc.

3. Letter dictation

The T. uses the flashcards and dictates mixed letters to pupils. Ss must write the capital and small letter and then arrange them alphabetically. To check if Ss have written the correct letter, the T. asks Ss to write the letters on the board.

4. Vocabulary revision (1)

The T. shows flashcards of words that Ss know. Ss have to tell the correct word. On the T. has written the words with mixed letters and Ss have to write the words. For example: apple – pplea, boy – oyb, etc.

5. Vocabulary revision (2)

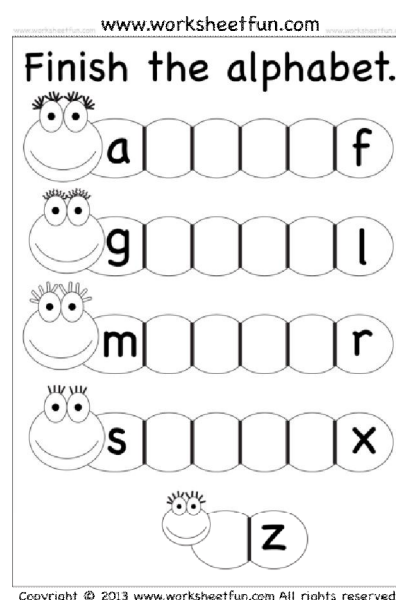
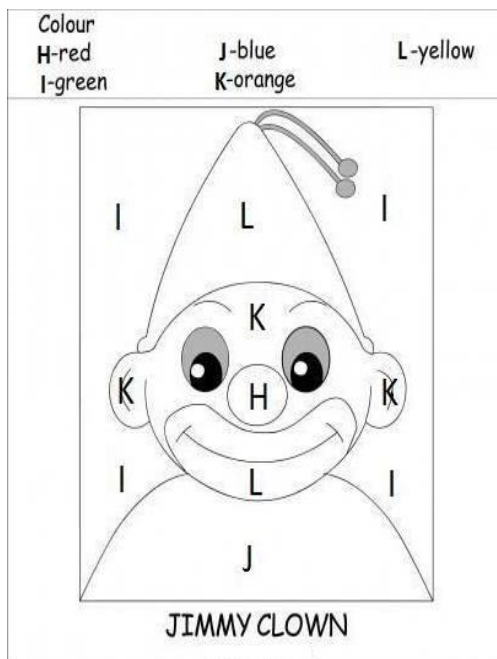
The T. has already drawn balloons coloured in a different colour (e.g. red, green, blue, orange, yellow). The T. shows to pupils the balloons and they have to say the colour. The place of the T. is taken by volunteer Ss. The volunteer S asks the question “What colour is it?” and another S answers “It’s ...”. The S who has answered takes the place of the S who has asked the question. This repeats several times.

Then the T. gives colour handouts to the Ss. They have to colour the picture of the clown which contains a different colour code for each letter from A to H.

7. Follow-up

The teacher comments on pupils’ performance during the lesson and asks them to tell him/her what they have learned to do this lesson. The teacher sets the homework for the next lesson – Ss have to fill in the missing letters of the caterpillar and colour it.

Materials used in the lesson:

http://cdn.worksheetfun.com/wp-content/uploads/2013/09/finish_the_alphabet_bug_lowercase_wfun_1.png

Методика на обучението по МАТЕМАТИКА в детската градина

доц. д-р Ася Велева

Общи насоки

В рамките на един ден студентите наблюдават/изнасят до четири обучаващи ситуации. Желателно е всяка от тях да бъде за различна възрастова група, като водещите ядра също не се припокриват.

Показатели за анализ/оценка на наблюдаваната/изнасяна организационна форма:

- Образователното съдържание, задачите, упражненията и игрите да бъдат съобразени с държавните образователни изисквания, с възрастта и интелектуалното ниво на децата.
- Да е налице съответствие между формулираните цели и образователното съдържание на обучаващата ситуация и включените в нея задачи, упражнения и игри.
- Включените задачи да се отнасят към повече от едно ядро на образователното съдържание по математика.
- Съдържанието и структурата на ситуацията да съответстват на постановките на Методиката за формиране на елементарни математически представи в предучилищна възраст.
- Включените в ситуацията задачи, упражнения и игри да обезпечават развитието на психичните функции (възприятие, памет, мислене, въображение) и мисловните операции (сравнение, анализ, синтез, обобщение).
- Да няма снемане на образователно съдържание от I клас в училище (например писане на цифри, математически запис на задачи от събиране и изваждане и т.н.). Да е налице проява на педагогическо творчество, което предполага, че съдържанието на обучаващата ситуация не бива да възпроизвежда буквално дадените по различните програмни системи методически насоки и задачи в книгите за учителя и дидактичните

книжки за децата. Те следва да се оценяват критично и да се използват творчески.

- Да е обезпечена добра организация за провеждането на ситуацията (разположението на децата да е оптимално, нагледните материали да са добре видими за цялата група, да не се губи време за раздаване на индивидуални материали в хода на ситуацията).

- Нагледните материали да са с достатъчно голям размер, естетически издържани и съобразени с възрастовите особености на децата.

- Да се осигури адекватна мотивировка на детската математическа активност: игрови методи и похвати, занимателност, емоционалност, сюрпризни моменти.

- Да са обезпечени усвояването и преносът на знанията в разнообразни форми на самостоятелна работа – с оперативни и/или нагледни материали.

- Да не преобладават въпросите и задачите за възпроизвеждане на информация, а да се създават условия за прояви на гъвкавост и творчество.

- Да се прилага индивидуален подход – на по-будните деца да се поставят по-трудни задачи, а на тези, които се затрудняват, да се оказва допълнителна помощ.

- По време на самостоятелната работа педагогът да следи всички деца, да контролира и при необходимост да коригира дейността им и да им оказва помощ.

- Да се използват различни начини за проверка на резултатите от дейността на децата – показване на варианти на решение, устна проверка, взаимна проверка. Да се изисква от децата не само да посочат верния отговор, но и да се аргументират и да дадат отчет за начина на изпълнение на задачата.

- В средата или в края на ситуацията (в зависимост от продължителността ѝ) да се даде раздвижване с оглед повишаване на детската работоспособност.
- Обобщението в края на ситуацията да се направи съвместно с децата.
- Да се установи оптимален темп на провеждане на ситуацията – да няма забавяне и продължително изчакване, което изморява и разсейва децата.
- Педагогически умело да се общува с децата – да се установи положителна емоционална и доверителна атмосфера, да се реагира адекватно на детското поведение и изказвания, да се чете и разказва изразително, да се поддържа добра дисциплина.
- Речта на педагога да бъде ясна, точна и граматически правилна. Да не се използват ненужни умалителни или паразитни думи („значи“, „нали“ и др. подобни).
- Времетраенето на ситуацията да е съобразено с възрастта на децата и да е по-кратко от един учебен час в училище.
- Преценката да бъде реалистична (да посочва слабостите), но с обща положителна насоченост. По възможност да се даде перспектива за следващите занимания.

Изисквания към оформлението на план-конспекта

Възрастова група (Посочва се.)

Цел (Формулира се една основна цел.)

Образователно съдържание (Целта се декомпозира в няколко по-конкретни образователни задачи; включват се и задачи от други ядра освен водещото за деня.)

Програмна система (Посочва се.)

Необходими материали (Описват се, а всички нагледни материали се дават като приложение.)

Ситуационен ред (Отделните логически компоненти в структурата на ситуацията се номерират и се описват в сегашно историческо време или в пряка реч, но без да се дават предполагаемите отговори на децата. Преценката не се фиксира в план-конспекта, тъй като тя трябва да е съобразена с протичането на ситуацията и не може да се предвиди предварително.)

Методика на обучението по МАТЕМАТИКА

в началното училище

доц. д-р Виолета Ванева

Методическият анализ на урока по математика включва в себе си компоненти на педагогически анализ и има своята специфика, обусловена от съдържанието на учебния предмет. Методическият анализ се провежда на два етапа. На **първия етап** учителят оценява сам дали му се е удало да реализира урока според набелязания план. Затова той формулира целта на урока и обосновава логиката на своите действия, чрез които ще я достигне. След това сравнява логиката на планираните действия с логиката на реално проведения урок. Целесъобразно е да си отговори на въпроси като: „Какви моменти от урока са се оказали неочаквани?“, „Какво е пропуснал при планирането?“, „Наложило ли му се е да отстъпи от планираните действия и защо?“, „Дали е забелязал свои езикови грешки, неудачно зададени въпроси?“, „Смята ли, че урокът е постигнал набелязаната цел?“, „Какви са критериите за самооценката?“ и др.

На **втория етап** всички тези въпроси са предмет на по-нататъшно обсъждане на урока от колегите, които са го наблюдавали. Планът за това обсъждане може да се представи във вид на следващата последователност от въпроси:

1. Съответства ли логиката на урока на целта му?
2. Какви учебни задачи е използвал учителят: тренировъчни, частично търсеци, творчески? Кои от тях заслужават положителна оценка? Защо?
3. Отговарят ли подобрите от учителя учебни задачи на целта на урока?
4. Какви функции изпълняват предложените задачи: обучаваща, развиваща, контролираща?
5. Използва ли учителят точно математическата терминология?

6. Какви методически похвати, приложени от учителя, могат да се оценят положително?

7. Кои от формите за организиране на дейността на учениците, които е използвал учителят (индивидуална, фронтална, групова), заслужават положителна оценка?

8. Успял ли е учителят да установи контакт с децата (обратна връзка), успешно ли е осъществил корекция на действията им, създавайки ситуация за успех и реализиране на сътрудничество? Кои моменти от урока заслужават висока оценка от тази гледна точка?

Проблемите в обучението по математика могат да бъдат провокирани от различни фактори – неточни инструкции, незрялост, проблеми с паметта, възприятието, четенето, езика или абстрактното мислене. Независимо от произхода им, учителят трябва да осигурява ефективни математически инструкции. Ефективното овладяване на математически умения започва с вярата, че за учениците е важно успешно да се опитват. Когато учителят види, че учениците се затрудняват при усвояването на математическия материал и решаването на задачите, е необходимо да има предвид следните постановки:

- Да се включат учениците в условията на учебните цели по математика.
- Да насърчава учениците да изразяват гласно разбирането си на математическите понятия.
- Да се разнообразява урока с учебни техники и дейности.
- Да използва упражнения и практически дейности, които да дават възможност за незабавна обратна връзка.
- Да осигурява на учениците средства за наблюдаване и отчитане на собствените постижения (карти, графи, контролни листи).
- Да насърчава учениците да използват учебни помагала (линия, дидактични материали), ако се нуждаят.

- Когато е възможно да оставя учениците да изберат сами материали за доказване на своето решение.

Примерна структура на план-конспект по математика:

I. Вид на урока:

II. Тема: ...Урок №

III. Образователни цели:

IV. Материали: описват се учебник, авторски колектив, издателство, сборник, учебни тетрадки, учебно помагало и др.

V. Ход на урока:

1. Устно смятане (описват се последователно предвидените задачи. Ако ще са написани на дъската, се дават в техническата подготовка на дъската – така, както ще бъдат на дъската):

- Мълчанка
- Верижка
- Устна текстова задача
- Щафета.

2. Математическа диктовка (или друга задача)

3. Задача (за всяка задача се отбелязва от къде е задачата – от учебника, от учебното помагало, от сборник или другаде. Изписва се цялата задача, независимо дали е текстова или числени изрази. Не е необходимо да се описват думите на учителя, с които ще се представят или обясняват решенията на задачите.)

4. Задача

5. Задача

6. Текстова задача

7. Геометрична задача

8. Логическа или фолклорна задача

9. Състезателна игра

10. Задаване на домашна работа (тук само се посочват задачите, които са предвидени, но те могат да се дадат и в други моменти от урока.)

11. Обобщение и преценка (без излишни, банални фрази).

VI. Допълнителни задачи (поне три)

VII. Техническа подготовка на дъската (на ръка написана хоризонтално)

Методика на обучението по ПРИРОДЕН И СОЦИАЛЕН СВЯТ в детската градина

гл. ас. д-р Юлия Дончева

Показатели за анализ/оценка на наблюдаваната/изнасяна организационна форма:

- Адекватност на образователното направление, ядрото, темата, задачите и съдържанието на формата на педагогическо взаимодействие с децата. План–конспект, съотнесим към реализираната дейност.
- Адекватност на темата и съдържанието на формата на възрастовите особености на децата.
- Съотношение (баланс) между основните части на формата; добре ли е мотивирана и поставена темата, задачите пред децата; въпросите стимулират ли познавателната активност на децата или са риторични и алтернативни?
- Плътност на формата, проблемност на задачите, активност на дейностите.
- Ефективност на основните и допълнителни методи на педагогическо взаимодействие. Приложение на принципите и методите на предучилищното образование и възпитание. Научна стойност на знанието. Интегриране на знания, умения, компетенции от други образователни направления.
- Качество на онагледяването на учебното съдържание - съответства ли на вида на образователната форма и на възрастта на децата?
- Реализират ли се задачите от конспекта в конкретната педагогическа?
- Преценката – има ли частични преценки или е обобщаваща? По поставените задачи ли е, стимулираща, даваща перспектива ли е или е формална?

- Стил на студента (бъдещ педагог) – поза, жест, интонация, излъчване, езиков стил, изказ, артикулация, речник; емоционален – творческа атмосфера (среда), която създава, взаимодействие с децата.
- Комуникативност, гъвкавост, творчество, рефлексивност на студента педагог.

Изисквания към оформлението на план-конспекта

Примерна схема за планиране на ситуация

(Структуриране на план-конспект)

I. Образователно направление – .....

II. Ядро – .....

III. Тема:.....

IV. Вид на ситуацията – за нови знания, за затвърдяване и разширяване, за систематизиране

V. Програмни задачи:

1. Образователна 1 – запознаване с характерните белези...; затвърдяване на знанията за...; осъзнаване на ... .

2. Образователна 2 – интердисциплинарни връзки с другите образователни направления. Например, свързана с развитието на говора – изясняване съдържанието на думите; групиране по даден признак ... .

3. Възпитателна – изясняване значението на ... .

Подготовка:

1. На децата – предварителна (наблюдение, четене на разказ, слушане на музика, гледане на филм);

2. На учителя – набавяне на информация – педагогическа, методическа, художествена литература (учебници, енциклопедии, атласи, речници, интернет);

3. За самото занятие/ситуация – материали за онагледяване, за самостоятелна (индивидуална) работа на децата, филм, касета, диск и други.

VI. Ход на ситуацията

Психологическа нагласа (проектиране и подготовка). Провокиране на ситуацията. Поставяне на проблема.

Уводна част – създаване на интерес към обекта, проблема или явлението (темата) – чрез музикално произведение, филм, художествено произведение. Уводна беседа – кратка информация за обекта, който ще разглеждат (наблюдават), поставяне на задачите – чрез словото на учителя; чрез материали от учителя; чрез предварително подготвено дете; чрез преживяване на дете във от детската градина; чрез режимни моменти.

Въвеждане на децата в ситуацията, вход – създаване на интерес към проблема, обекта или явлението; организиране на групата – фронтално, диференцирано.

Разработване на ситуацията:

• **Житейски достоверно – като режимен момент; като общуване дете – дете, учител – дете.**

• **Чрез словесно моделиране – от учителя; от децата; чрез драматизиране; чрез художествена литература.**

• **Чрез материали, технически средства, картини.**

• **Действено – чрез игри; чрез дейност в центровете по интереси; чрез трудови дейности.**

Основна част – създаване на обща представа за обекта, анализ на свойствата и качествата. Методи, похвати и средства, които ще се използват за стимулиране и поддържане на познавателната активност на децата – упражняване, сравняване, проблемни задачи, хумор, дидактични игри на открито, опитна и изследователска работа, събиране на природни материали и други. Анализът започва от най-силния, най - динамичния

момент. Анализ на основните характеристики, разглеждане на обекта при нови условия, търсене и изясняване на причинно-следствени връзки, изясняване на художествени изрази, думи, звукопроизношение.

Изход от ситуацията

Познавателно обобщение

Емоционално обобщение

Заклучителна част – отново се обобщава, дава се общата представа за обекта; обобщение; изясняване на значението. Прави се преценка – винаги по поставените в началото на педагогическото взаимодействие задачи.

Поставяне на перспектива за индивидуалните дейности

Перспективата служи за информиране, поясняване, разясняване на децата за какво, как ще работим с децата на следващ етап по същата тема. Как тя ще бъде разширена, според спираловидния принцип.

Оценъчна бланка за анализ на планирана форма на педагогическо взаимодействие в детската градина

1. Показатели/параметри за анализ/оценка на наблюдавана/изнасяна планирана форма на педагогическо взаимодействие

Дата .....

Детска градина .....

Базов учител .....

Възрастова група .....

Тема на ситуацията .....

Образователно направление .....

Ядро .....

Вид на ситуацията.....

Цел на ситуацията.....

Задачи на ситуацията:

- за знания -.....
- за умения -.....
- за отношения -.....

Очаквани резултати:

- за знания – .....
- за умения – .....
- за отношения – .....

Развитие на ключови компетентности:

- Развитие на майчин език;
- Комуникация на чужди езици;
- Математическа компетентност и основни познания в областта на природните науки и технологиите;
- Дигитални компетентности;
- Умения за учене;
- Социални и граждански компетентности;
- Инициативност и предприемачески умения.

Интегрирани образователни направления:

- Български език и литература;
- Математика;
- Социален свят;
- Природен свят;
- Изобразително изкуство;

- Физическа култура;
- Музика;
- Конструктивно – технически и битови дейности;
- Игрова култура.

ПОКАЗАТЕЛИ/ ПАРАМЕТРИ	КРИТЕРИИ КЪМ ПОКАЗАТЕЛИТЕ	ОТБЕЛЯЗВА СЕ МНЕНИЕТО ПО ПОСОЧЕНИТЕ КРИТЕРИИ
СЪДЪРЖАНИЕ	<i>ВЪЗРАСТОВА СЪОБРАЗЕНОСТ</i>	
	<i>ОБЕМ</i>	
	<i>ЗАДЪЛБОЧЕНОСТ</i>	
	<i>ЛОГИЧЕСКО СТРУКТУРИРАНЕ</i>	
МЕТОДИКА И ТЕХНОЛОГИЯ	<i>ТИП СИТУАЦИЯ</i>	
	<i>МЕТОДИ¹</i>	
	<i>СРЕДСТВА²</i>	

1

2

	ПОХВАТИ³ И ТЕХНИКИ⁴ НА ПЕДАГОГИЧЕСКОТО ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ	
	<i>На учителя (демонстративни)</i> <i>На децата (оперативни)</i>	
	ИНТЕРАКТИВНИ/СЪВРЕМЕННИ МАТЕРИАЛНИ СРЕДСТВА И ПОСОБИЯ, ИНФОРМАЦИОННА ТЕХНИКА⁵	
ОБЩУВАНЕ	АКТИВИЗИРАНЕ НА ДЕЦАТА	
	ЛИЧНОСТНИ ВЪЗДЕЙСТВИЯ	
АКТИВИЗИРАНЕ НА ДЕЦАТА	САМОСТОЯТЕЛНОСТ	
	ПРАВИЛНИ ОТГОВОРИ	
	ФОРМИ НА ГРУПОВА РАБОТА	
	УЧАСТИЕ В ДИСКУСИИ – ИНТЕРАКТИВНОСТ	

3

(

4

5

ЧАСТИЧНА ОЦЕНКА (ПРЕЦЕНКА) ОБОБЩЕНИЕ	<i>С УЧАСТИЕТО НА ДЕЦАТА</i>	
	<i>ОБРАТНА ВРЪЗКА, ПРОДУКТ, ЕМОЦИОНАЛНА УДОВЛЕТВОРЕНОСТ</i>	
ОБОБЩЕНА (ПРЕЦЕНКА) ОЦЕНКА⁶	<i>С УЧАСТИЕТО НА ДЕЦАТА</i>	
	<i>ОБРАТНА ВРЪЗКА, ПРОДУКТ, ЕМОЦИОНАЛНА УДОВЛЕТВОРЕНОСТ</i>	
ПЕРСПЕКТИВА	<i>АКТУАЛНА НА ТЕМАТА</i>	
Времева продължителност		
<i>Анализ на ситуацията</i>		

---

⁶

Методика на обучението по ЧОВЕКА И ОБЩЕСТВОТО в началното училище

гл. ас. д-р Юлия Дончева

Показатели за анализ/оценка на наблюдаваната/изнасяна организационна форма:

- Адекватност на ядрото, темата, задачите и съдържанието на формата на педагогическо взаимодействие с учениците. План–конспект, съотнесен към реализираната дейност.
- Етапите на урока – ясно обособени.
- Съотношение (баланс) между основните части на формата; добре мотивирана и поставена темата и задачите пред учениците.
- Въпроси, стимулиращи познавателната активност на учениците, а не риторични и алтернативни?
- Плътност на формата, проблемност на задачите.
- Дейностите – внимателно структурирани, балансирани, разнообразни, с елементи на активност.
- Ефективност на основните и допълнителни методи на педагогическо взаимодействие. Приложение на принципите и методите на образование и възпитание. Научна стойност на знанието.
- Междупредметни връзки – интегриране на знания, умения, компетенции от други учебни предмети (културно-образователни области).
- Качество на онагледяването на учебното съдържание – съответстващо на вида на образователната форма и на възрастта на учениците.
- Компетентно и адекватно използване на техническите и на други помощни средства.

- Работната площ на дъската – рационално организирана и използвана.
- Оптимално и максимално разпределение на времето (темпо) в структурата на урока.
- Работа с всички ученици в класа – фронтално и индивидуално.
- Наличие на спокойна работна атмосфера – поддържане на дисциплина.
- Мотивиране, поощрение и осъществяване на обратна връзка с, към, и от учениците.
- Отчитане (в края на урока) реализацията на задачите от конспекта.
- Преценката – има ли частични преценки или е обобщаваща? По поставените задачи ли е, стимулираща, даваща перспектива ли е или е формална?
- Стил на студента (бъдещ педагог) – поза, жест, интонация, излъчване, езиков стил, изказ, артикулация, речник; емоционален – творческа атмосфера (среда), която създава, взаимодействие с учениците.
- Комуникативност, гъвкавост, творчество, рефлексивност на студента педагог.
- Оценяване – обективно (анализирано и аргументирано) и мотивиращо.

Изисквания към оформлението на план-конспекта

Примерна схема за планиране и структуриране на урок

Учебна дисциплина – .....

Ядро – .....

Тема: .....

Вид на урока – за нови знания, за затвърдяване и разширяване, за систематизиране

Програмни задачи:

1. Образователна 1 – запознаване с характерните белези...; затвърдяване на знанията за....; осъзнаване на ... .

2. Образователна 2 – интердисциплинарни връзки с другите образователни направления. Например, свързана с развитието на говора – изясняване съдържанието на думите (речник); групиране по даден признак.

3. Възпитателна – изясняване на значението на ... .

Представи и понятия, очаквани резултати

Междупредметни връзки

Материали и дидактически средства

Хронологична структура на урока

Уводна (подготвителна) част на урока, организационна структура:

- Психологическа подготовка – мотивация.
- Поставяне на темата.
- Поставяне на задачите.
- Поставяне на изискванията.

Същинска част – ход на урока:

- Логически части включващи следните компоненти:
- Съдържателно – логическа структура.
- Методическа структура.
- Психологическа структура.

Обобщителна част:

– Обобщение по главните особености – обратна връзка.

– Обобщение по изискванията.

– Поставяне на перспектива за последващи дейности. Перспектива служи за информиране, поясняване, разясняване на децата за какво, как ще работим с децата на следващ етап по същата тема. Как тя ще бъде разширена, според спираловидният принцип.

ОЦЕНЪЧНА БЛАНКА ЗА АНАЛИЗ НА ПЛАНИРАНА ПЕДАГОГИЧЕСКА ФОРМА (УРОК) В НАЧАЛЕН ЕТАП НА ОСНОВНАТА СТЕПЕН НА ОБРАЗОВАНИЕ

(показатели/параметри за анализ/оценка на наблюдавана/изнасяна планирана педагогическа форма)

Дата .....

Училище .....

Базов учител .....

Клас .....

Тема на урока .....

Ядро .....

Вид на урока .....

Цели на урока .....

Съответстващи на учебната програма.....

Адекватни, реалистични, съобразени с нивото и възрастта (постижими) на учениците в класа, ясни, достъпни, разбираеми .....

Задачи на урока:

за знания – .....

за умения – .....

за отношения – .....

Очаквани резултати:

- за знания – .....
- за умения – .....
- за отношения – .....

Развитие на ключови компетентности:

- Развитие на майчин език;
- Комуникация на чужди езици;
- Математическа компетентност и основни познания в областта на природните науки и технологиите;
- Дигитални компетентности;
- Умения за учене;
- Социални и граждански компетентности;
- Инициативност и предприемачески умения.

Интегриране от следните културно-образователни области:

- Български език и литература;
- Математика, информатика и информационни технологии;
- Чужди езици;
- Обществени науки и гражданско образование;
- Природни науки и екология;
- Изкуства;
- Бит и технологии;
- Физическа култура и спорт.

ПОКАЗАТЕЛИ/ ПАРАМЕТРИ	КРИТЕРИИ КЪМ ПОКАЗАТЕЛИТЕ	ОТБЕЛЯВА СЕ МНЕНИЕТО ПО ПОСОЧЕНИТЕ КРИТЕРИИ
СЪДЪРЖАНИЕ	<i>ВЪЗРАСТОВА СЪОБРАЗЕНОСТ</i>	
	<i>ОБЕМ</i>	
	<i>ЗАДЪЛБОЧЕНОСТ</i>	
	<i>ЛОГИЧЕСКО СТРУКТУРИРАНЕ</i>	
МЕТОДИКА И ТЕХНОЛОГИЯ	<i>ТИП УРОК</i>	
	<i>МЕТОДИ⁷</i>	
	<i>СРЕДСТВА⁸</i>	
	<i>ПОХВАТИ⁹ И ТЕХНИКИ¹⁰ НА ПЕДАГОГИЧЕСКОТО ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ</i>	

7

8

9

10

56

	<i>На учителя (демонстративни)</i>	
	<i>На учениците (оперативни)</i>	
	ИНТЕРАКТИВНИ/СЪВРЕМЕНИ МАТЕРИАЛНИ СРЕДСТВА И ПОСОБИЯ, ИНФОРМАЦИОННА ТЕХНИКА¹¹	
ОБЩУВАНЕ	АКТИВИЗИРАНЕ НА УЧЕНИЦИТЕ	
	ЛИЧНОСТНИ ВЪЗДЕЙСТВИЯ	
АКТИВИЗИРАНЕ НА УЧЕНИЦИТЕ	САМОСТОЯТЕЛНОСТ	
	ПРАВИЛНИ ОТГОВОРИ	
	ФОРМИ НА ГРУПОВА РАБОТА	
	УЧАСТИЕ В ДИСКУСИИ – ИНТЕРАКТИВНОСТ	
ЧАСТИЧНА ОЦЕНКА (ПРЕЦЕНКА) ОБОБЩЕНИЕ	С УЧАСТИЕТО НА УЧЕНИЦИТЕ	
	ОБРАТНА ВРЪЗКА, ПРОДУКТ, ЕМОЦИОНАЛНА УДОВЛЕТВОРЕНОСТ	

ОБООБЩЕНА (ПРЕЦЕНКА) ОЦЕНКА¹²	<i>С УЧАСТИЕТО НА УЧЕНИЦИТЕ</i>	
	<i>ОБРАТНА ВРЪЗКА, ПРОДУКТ, ЕМОЦИОНАЛНА УДОВЛЕТВОРЕНОСТ</i>	
ПЕРСПЕКТИВА	<i>АКТУАЛНА НА ТЕМАТА</i>	
Времева продължителност		
<i>Анализ/коментар на урока</i>		

12

Методика на обучението по ИЗОБРАЗИТЕЛНО ИЗКУСТВО в детската градина

ас. Валентина Радева

Общи насоки

1. По възможност темите на наблюдаваните/изнасяните ситуации да са различни (от различни образователни ядра). Желателно е също в различните ситуации да се демонстрират различни изобразителни техники, подходящо подбрани.

2. Базовите учители да съдействат на студентите, които своевременно са се информирали за темата на ситуацията, която ще изнасят, като им предоставят необходимите учебни пособия за съответната възрастова група (или техни ксерокопия).

3. Желателно е в занималнята да има възможност за проектиране на мултимедийна презентация за онези теми, за които това е особено подходящо. При невъзможност, да се подсигурят дидактически табла.

4. Да се толерира използването на нетрадиционни и алтернативни форми на изобразителна дейност.

Показатели за анализ/оценка на наблюдаваната/изнасяна

организационна форма:

- Във всяка една ситуация по *Изобразително изкуство*, независимо от вида ѝ, да се акцентува на един изобразителен проблем, свързан с естетическото възприемане и/или практическото изобразяване.

- Да се подбира подходящия изобразителен материал съобразно темата на ситуацията.

- Да се комбинират повече методи при въвеждането в темата и най-вече да се подготвят повече нагледни образци. При представянето на нова техника на работа задължително да се прави демонстрация.

- Демонстрацията да се извършва по начин, който осигурява добра видимост от всички деца. Ако е необходимо дистанцията се намалява и се показва отблизо.
- Използваната специфична терминология да бъде коректно използвана, ясна и точна. Необходимо е да се съобразяват темпът, интонацията, дикцията, артикулацията и др. в поведението на педагога/студента пред децата.
- При рисуване от натура да се съблюдават правилният брой, формата, цветът и текстурата на изобразяваните предмети.
- При рисуването по асоциация (от инструментални музикални творби – литературен текст със символичен характер; от обонятелни или тактилни усещания) да се обръща внимание на това, че произведението трябва да е носител на емоционални настроения и усещания, т.е. създава се нефигурална, абстрактна композиция.
- При илюстративното рисуване да се подбира литературен текст с безспорни художествени качества, да е близък до децата и разбираем за тях.
- Да се обръща особено внимание на избираемите задачи, които провокират творческо мислене и личното отношение на детето към проблема.
- Да се подбират подходящи допълнителни задачи за изпълнение, кореспондиращи с целта на поставения учебен проблем.
- Допустим е т.нар. „творчески шум“, породен от взаимния контакт на децата и спецификата на изобразителната дейност. В някои ситуации е удачно да се предвиди наличието на музикален фон (инструментален).
- Индивидуалните корекции в творчество на детето да бъдат желани от него, премерени.
- Да не се пренебрегва конференсът в края на ситуацията (понякога може да е частичен) поради недостатъчното технологично време за окончателното изпълнение на задачата.

- При конфе́рирането да се стимулират индивидуалните критични способности, преценката, която правят децата едно на друго. Фокус са недостатъците (деликатно коментирани) или качествата на дадена творба, а не личностните способности на автора ѝ (което не означава, че не се отчитат от учителя като индивидуален темп на развитие на детето).

Изисквания към оформлението на план-конспекта

Титулна страница (Русенски университет, факултет, план-конспект по..., тема, възрастова група..., изготвил – име, факултетен номер и специалност, проверил..., година...)

ПЛАН-КОНСПЕКТ

на образователно-възпитателна ситуация по Изобразително изкуство

за .....група

Издателство....., Авторски колектив.....

Тема:

Ядро: (виж ДОИ/ книгата за учителя)

Цели:

Задачи:

Очаквани резултати:

Форма на работа:

- относно организацията на децата: би могла да бъде индивидуална, в екип, по групи;
- относно изобразителната дейност би могла да бъде по памет, по въображение, по натура и т.н.

Ключови понятия:

Техника на работа:

Използвани материали и инструменти:

Задължителни изисквания към децата:

Избираеми изисквания към децата: (Обикновено задължителните и избираемите изисквания са свързани с използване на определени материали или начини на изграждане на композицията и др., т.е. предполагат творческо отношение и индивидуални решения на конкретната задача).

Използвани методи и похвати: разказ, беседа, наблюдение, демонстрация, рисуване върху дъската и т.н.

Възможни интегрални връзки: с някои от останалите образователни направления; обясняват се накратко потърсените връзки.

Предварителна подготовка на учителя:

Предварителна подготовка на децата:

Ход на ситуацията: в кратко резюме (в табличен вид или като свободен текст) да се изложат основните моменти от протичане на ситуацията (мотивацията на децата и въведението в темата, практическата част, заключителната фаза с преценката на постигнатите резултати), планираните въпроси към децата (без техните вероятни отговори или в съвсем синтезиран вид) и обобщенията по темата.

Преценка на постигнатите резултати: този коментар се прави винаги по поставените в началото изисквания към конкретната задача (първо се изслушват мненията на децата, а накрая учителят обобщава общия резултат по поставените критерии в началото на образователно-възпитателната ситуация).

Методика на обучението по ИЗОБРАЗИТЕЛНО ИЗКУСТВО в началното училище

ас. Валентина Радева

Общи насоки

1. По възможност темите на наблюдаваните/изнасяните уроци да са различни (от различни образователни ядра). Желателно е също в различните уроци да се демонстрират различни изобразителни техники, подходящо подбрани.

2. Базовите учители да съдействат на студентите, които своевременно са се информирали за темата на урока, която ще изнасят, като им предоставят учебник и книга за учителя за съответния клас (или техни ксерокопия).

3. Да се предупреждават своевременно децата за необходимите им изобразителни материали.

4. Желателно е в учебната зала да има възможност за проектиране на мултимедийна презентация за уроците, за които това е особено подходящо. При невъзможност да се подсигурят дидактически табла.

5. Да се толерира използването на нетрадиционни и алтернативни форми на изобразителна дейност.

Показатели за анализ/оценка на наблюдаваната/изнасяна

организационна форма:

- Във всеки един урок по Изобразително изкуство, независимо от вида му, да се акцентува на един, два или максимум три изобразителни проблема, свързани с естетическото възприемане и/или практическото изобразяване.

- Да се подбира подходящият изобразителен материал съобразно темата на урока.

- В уроци, свързани с изяви на самостоятелното творчество, е желателно да се предостави свобода при избора на изобразителни материали, техники, вид дейност, избор на обекти за изобразяване и др.
- Да се комбинират повече методи при въвеждането в темата и най-вече да се подготвят повече нагледни образци. При представянето на нова техника на работа или изобразителен материал задължително да се прави демонстрация.
- Използваната специфична терминология да бъде коректно използвана, ясна, точна и съобразена с предварителната подготовка на децата.
- При рисуване от натура да се съблюдават правилният брой, формата, цветът и текстурата на изобразяваните предмети. Учениците също да участват в подбора на предметите.
- При рисуването по асоциация (от инструментални музикални творби – литературен текст със символичен характер; от обонятелни или тактилни усещания) да се обръща внимание на това, че произведението трябва да е носител на емоционални настроения и усещания, т.е. създава се нефигурална, абстрактна композиция.
- При илюстративното рисуване да се подбира литературен текст с безспорни художествени качества, да е близък до децата и разбираем за тях.
- Да се обръща особено внимание на избираемите задачи, които провокират творческо мислене и личното отношение на детето към поставения проблем.
- Да се подбират подходящи допълнителни задачи за изпълнение, кореспондиращи с целта на поставения учебен проблем.
- Допустим е т.нар. „творчески шум“, породен от взаимния контакт на учениците и спецификата на изобразителната дейност. В някои уроци е удачно да се предвиди наличието на музикален фон (инструментален).

- Индивидуалните корекции в ученическото творчество да бъдат желани от детето, премерени.
- Да не се пренебрегва конференсът в края на учебния час (понякога може да е частичен) поради недостатъчното технологично време за окончателното изпълнение на задачата.
- При конферирането да се стимулират индивидуалните критични способности на учениците, преценката, която правят децата едно на друго. Фокус да са недостатъците (деликатно коментирани) или качествата на дадена творба, а не личностните способности на автора ѝ (което не означава, че не се отчитат от учителя като индивидуален темп на развитие на детето).
- При диагностиката на получените резултати да не се поощряват само изобразително грамотните ученици, но и тези, чиито творби са носители на детската изразителност.

Изисквания към оформлението на план-конспекта

Титулна страница (Русенски университет, факултет, план-конспект по ..., тема, възрастова група ..., изготвил – име, факултетен номер и специалност, проверил ..., година ...)

ПЛАН-КОНСПЕКТ

на урок по изобразително изкуство за ..... клас

Издателство ....., Авторски колектив .....

Тема:

Ядро: (виж ДОИ/ книгата за учителя)

Стандарт: (виж ДОИ/ книгата за учителя)

Цели:

Задачи:

Очаквани резултати:

Вид на урока: за нови знания, за затвърждаване на вече усвоени знания, комбиниран и др.

Форма на работа:

- относно организацията на класа: би могла да бъде индивидуална, в екип, по групи;
- относно изобразителната дейност: би могла да бъде по памет, по въображение, по натура и т.н.

Ключови понятия:

Техника на работа:

Използвани материали и инструменти:

Задължителни изисквания към учениците:

Избираеми изисквания към учениците: (Обикновено задължителните и избираемите изисквания са свързани с използване на определени материали или начини на изграждане на композицията и др., т.е. предполагат творческо отношение и индивидуални решения на конкретната задача).

Използвани методи и похвати: разказ, беседа, наблюдение, демонстрация, рисуване върху дъската и т.н.

Възможни междупредметни връзки: с някои от останалите учебни предмети; обясняват се накратко потърсените връзки.

Предварителна подготовка на учителя:

Предварителна подготовка на учениците:

Ход на урока: в кратко резюме (в табличен вид или като свободен текст) да се изложат основните моменти от протичане на урока (мотивацията на учениците и въведението в темата, практическата част, заключителната фаза с преценката на постигнатите резултати), базовите въпроси към учениците (без техните вероятни отговори или в съвсем синтезиран вид) и обобщенията по темата.

Преценка на постигнатите резултати: този коментар се прави винаги по поставените в началото изисквания към конкретната задача (първо се изслушват мненията на децата, а накрая учителят обобщава общия резултат по поставените критерии в началото на урока).

Методика на обучението по КОНСТРУКТИВНО-ТЕХНИЧЕСКИ И БИТОВИ ДЕЙНОСТИ в детската градина

ас. Валентина Радева

Общи насоки:

- По възможност темите на наблюдаваните/изнасяните ситуации да са различни (от различни образователни ядра). Желателно е също в различните ситуации да се демонстрират различни конструктивно-технически умения у децата.
- Базовите учители да съдействат на студентите, които своевременно са се информирали за темата на ситуацията, която ще изнасят, като им се предоставят необходимите учебни пособия за съответната възрастова група (или техни ксерокопия).
- Желателно е в занималнята да има възможност за проектиране на мултимедийна презентация за онези теми, за които това е особено подходящо. При невъзможност да се подsigурят дидактически табла.
- Да се толерира използването на заместими конструктивни материали.

Показатели за анализ/оценка на наблюдаваната/изнасяна организационна форма:

- Да се подбира подходящият изобразителен материал съобразно темата на ситуацията.
- Да се предоставят на вниманието на учениците задължително два типа образци – учебен (образец на изделието, което следва да се изработи в завършен вид, който може и да е в по-голям мащаб) и демонстрационен (вариант/ти на изделието, които онагледяват възможностите то да бъде сглобено или изработено от различен или сходен материал и т.н.).
- При представянето на нова технологична операция или непознат конструктивен материал задължително да се прави демонстрация на алгорътма на изработка.

- Демонстрацията да се извършва по начин, който осигурява добра видимост от всички деца. Ако е необходимо, дистанцията се намалява и се повтарят действията.
- Използваната специфична терминология да бъде коректно използвана, ясна и точна. Необходимо е да се съобразяват темпът, интонацията, дикцията, артикулацията и др. в поведението на педагога/студента пред децата.
- Да се подбират подходящи допълнителни задачи за изпълнение, кореспондиращи с целта на поставения учебен проблем.
- Допустим е т.нар. „творчески шум“, породен от взаимния контакт на децата и спецификата на дейността им.
- Индивидуалните корекции в творчество на детето да бъдат желани от него, премерени.
- Да не се пренебрегва заключителният инструктаж в края на ситуацията (понякога може да е частичен) поради недостатъчното технологично време за окончателното изпълнение на задачата.
- При анализа на резултатите да се стимулира преценката, която правят децата едно на друго, както и на собствените им постижения.

Методика на обучението по ДОМАШЕН БИТ И ТЕХНИКА в началното училище

ас. Валентина Радева

Общи насоки:

- По възможност темите на наблюдаваните/изнасяните уроци да са различни (от различни образователни ядра). Желателно е също в различните уроци да се демонстрират различни конструктивно-технически умения.
- Базовите учители да съдействат на студентите, които своевременно са се информирали за темата на урока, който ще изнасят, като им предоставят учебник и книга за учителя за съответния клас (или техни ксерокопия).
- Да се предупреждават своевременно децата, ако е необходимо да се носят някои специфични материали.
- Да се толерира използването на заместими конструктивни материали.

Показатели за анализ/оценка на наблюдаваната/изнасяна организационна форма:

- В уроци, свързани с изяви на самостоятелното приложно творчество, е желателно да се предостави свобода при избора на конструктивно-техническия материал, съответния начин на сглобяване на изделието, естетическото му оформяне, но без да се избягват основните характеристики и свойства в прототипа на изделието и др.
- Да се предоставят на вниманието на учениците задължително два типа образци – учебен (образец на изделието, което следва да се изработи в завършен вид, който може и да е в по-голям мащаб) и демонстрационен (вариант/ти на изделието, които онагледяват възможностите то да бъде сглобено или изработено от различен или сходен материал и т.н.).

- При представянето на нова технологична операция или непознат конструктивен материал задължително да се прави демонстрация на алгоръма на изработка.

- Използваната специфична терминология да бъде коректно използвана, ясна, точна и съобразена с предварителната подготовка на децата.

- На учебната дъска или на достатъчно мащабна инструкционна карта (или технологично табло) задължително да се изписват необходимите материали и инструменти и технологичните операции, отразени в тяхната хронологическа последователност.

- Да се подбират подходящи допълнителни задачи за изпълнение, кореспондиращи с целта на поставения учебен проблем.

- Допустим е т.нар. „творчески шум“, породен от взаимния контакт на учениците и спецификата на дейността им.

- Индивидуалните корекции в ученическото творчество да бъдат желани от детето, премерени.

- Да не се пренебрегва заключителният инструктаж в края на учебния час (понякога може да е частичен) поради недостатъчното технологично време за окончателното изпълнение на задачата.

- При анализа на резултатите да се стимулират индивидуалните критични способности на учениците, преценката, която правят децата едно на друго.

Изисквания към оформлението на план-конспекта

Титулна страница (Русенски университет, факултет, Методическа разработка на учебно-функционален модул по ДБТ/КТБД, Тема: „.....“, ... клас/възрастова група, изготвил – име, факултетен номер и специалност, базов учител, методист, година ...)

I. Тема на учебно-функционалния модул – „.....” (..... клас/група)

Образователно ядро, към което принадлежи учебният модул според ДОО (ДОС).

II. Дидактически анализ на видовете знания в учебно-функционалния модул

2.1. Понятия:

2.1.1. отразяващи обекти и техните свойства

2.1.2. отразяващи процеси, явления и техните свойства

2.1.3. отразяващи величини

2.2. Зависимости в учебно-функционалния модул:

2.3. Алгоритми

2.4. Правила

III. Дидактически анализ на видовете умения в учебно-функционалния модул

1. Практически умения:

1.1. Общо трудови умения

1.2. Конкретно трудови умения

2. Интелектуални умения:

IV. Цели на учебно-функционалния модул

4.1. Образователни цели

4.2. Развиващи цели

4.3. Възпитателни цели

V. Схема на Подяков за обследването на обекта като първо звено в учебно-функционалния модул

I Етап: Първичен анализ на изделието

II Етап: Отделяне на основните елементи

III Етап: Отделяне на второстепенните части

IV Етап: Цялостно възприемане на обекта

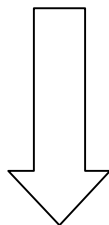
VI. Методи, които ще бъдат използвани в учебния модул

1. Словесни методи и похвати
2. Нагледни методи и похвати
3. Практически методи и похвати
4. Инструктаж:
  - Уводен;
  - Текущ;
  - Заключителен.

VII. Блок-схема на макроструктура на урока

Организационно-подготвителна част

1. Подготовка на инструкционната карта.
2. Подготовка на учебния и демонстрационния образец.
3. Подбор на всички необходими материали и инструменти за работа.
4. Подготовка на инструменти и организация на работните места.
5. Раздаване на инструкционни карти на всички ученици.

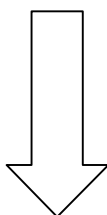

Встъпителна част

1. Мотивирано поставяне на темата.
2. Провеждане на уводен инструктаж:
  - показ на учебен и демонстрационен образец;
  - обяснение на алгоритъма за работа;
  - демонстрация на трудовата операция;
  - указание за техника на безопасност;
  - критерии и показатели, по които ще се оценява изделието.

Основна част

1. Форма на работа.
2. Вид упражнение.
3. Текущ инструктаж.

Заклучителна част

1. Заклучителен инструктаж:
  - анализ на допуснатите грешки;
  - причини за тях и корекция;
  - оценка и самооценка на изделията по критериите.

Методика на обучението по ФИЗИЧЕСКА КУЛТУРА

в детската градина

гл. ас. д-р Илиян Илчев

Показатели за анализ/оценка на наблюдаваната/изнасяна организационна форма:

- Провеждащият занимание по физическа култура студент задължително да бъде облечен в **спортно облекло** и да разполага със свирка, с която да се подават необходимите сигнали за начало, край или друго обозначение. Да разполага с часовник или хронометър, с помощта на който да спазва точно времетраенето на самото занимание и неговите части, за съответната възрастова група, както и да дозира правилно натоварването.
  - Децата да са облечени в подходящо спортно облекло.
- В салона, където се провежда заниманието, да бъде проветрено и да има отворен прозорец.
- Да се спазва точно структурата на заниманието и включените в частите му елементи, характерни за всяка отделна част (подготвителна, основна и заключителна).
  - Да се спазва времетраенето на самото занимание и на отделните му части, съответстващо на възрастовата група на децата.
  - Желателно е използването на музикален съпровод при децата от I-а и II-а възрастова група.
  - Заниманието да има колкото се може по-висока и моторна плътност. Включването на **допълнителни задачи** е в много голям плюс.
  - Правилно да се прилагат методите за организиране на двигателната дейност (според поставените задачи за самото занимание).
  - Да се използват подходящите упражнения за постигане на целите и изпълнението на задачите на заниманието.

- Да се използват индивидуален и диференциран подход, наложени от морфологичните и функционални особености на обучаваните като наследствени качества, също и нивото на физическото им развитие и дееспособност.

- Правилно да се дозира физическото натоварването, с цел избягване на преумора у децата или не достатъчно натоварване.

Изисквания към оформлението на план-конспекта

Титулна страница (Русенски университет, факултет, план-конспект по ..., тема, възрастова група ..., изготвил ..., проверил ..., година ...)

I. Образователни задачи:

1. Начално изучаване прекатерване на гимнастическа пейка по свободен начин.

2. Затвърдяване и усъвършенстване:

а) Равновесно ходене в права посока по торбички с различно положение на ръцете;

б) Лазене от колянна опора по дъска, поставена на земята;

в) ПИ „Куче“.

II. Възпитателни задачи: възпитаване на организираност и съобразителност.

III. Необходими уреди и пособия: три броя гимнастически пейки; 16 броя торбички; две дъски с дължина 3 м. и широчина 30 см.

Част	Съдържание	дозировка		Организационно-методически указания (ОМУ)
		Бр.	Мин.	
<p style="text-align: center;">подготвителна</p> <p style="text-align: center;">5</p> <p style="text-align: center;">МИН.</p>				
<p style="text-align: center;">основна</p> <p style="text-align: center;">15</p> <p style="text-align: center;">МИН.</p>				
<p style="text-align: center;">заклучителна</p> <p style="text-align: center;">3</p> <p style="text-align: center;">МИН.</p>				

Методика на обучението по ФИЗИЧЕСКО ВЪЗПИТАНИЕ И СПОРТ

в началното училище

гл. ас. д-р Камен Симеонов

гл. ас. д-р Искра Илиева

Общи насоки:

1. Запознаване на студентите с условията и материалната база за провеждане на урок по физическо възпитание и спорт.
2. Студентите да се информират за темата и образователните задачи от базовите учители минимум 15 дена преди изнасяне на урока.
3. Своевременно запознаване и обсъждане за протичане на урока със съответния методист.
4. Разработен план-конспект, който да съответства на дадения образец и да бъде съобразен с частите на урока и времетраенето на часа за съответния клас.
5. Предварителна организация и подреждане на уреди и пособия за провеждане на часа.
6. Подходящо спортно облекло, часовник (хронометър), свирка за подаване на звуков сигнал от преподаващия урок по физическо възпитание.
7. Правилна терминология на физическите упражнения.
8. Точна и ясна демонстрация при показване на съответните физически упражнения.

Показатели за анализ/оценка на наблюдаваната/изнасяна организационна форма:

1. Подготвителна част:

1.1 Строяване на класа в две редици (според изискванията по височина, първо момчетата, след това – момичетата)

1.2 Съобщаване на темата и задачите за часа

1.3 Естествено-приложни и изправителни упражнения

1.4 Комплекс от общо развиващи упражнения – да бъдат съобразени с темата и задачите за часа и да се изпълняват в следната последователност: от горните крайници и трупа към долните, упражнения с общо въздействие, правилна терминология и изпълнение на упражненията.

2. Основна част:

2.1 Започва се с упражнения за начално изучаване

2.2 Следват упражнения за затвърдяване и усъвършенстване, щафетни, спортни и спортно-подготвителни игри

2.3 Развиване на физическите качества – бързината и ловкостта се развиват в началото на основната част. Силата и издръжливостта в края на основната част. Гъвкавостта може да се развива в подготвителната или в заключителната част.

3. Заключителна част:

3.1 Успокоителна игра, естествено-приложни и гимнастически упражнения за привеждане на организма на учениците в нормално състояние

3.2 Анализ на урока, поощряване и забележки към учениците

3.3 Организирано напускане на салона/спортното игрище към класната стая.

Изисквания към оформлението на план-конспекта

1. Заглавна страница

ПЛАН-КОНСПЕКТ НА УРОК ПО ФИЗИЧЕСКО ВЪЗПИТАНИЕ И СПОРТ

ЗА ..... КЛАС

Тема:

I. Образователни задачи:

1. Начално разучаване .....
2. Задълбочено разучаване .....
3. Затвърдяване и усъвършенстване .....
4. Развиване на физическо качество, (РФК) .....

II. Възпитателни задачи: .....

III. Необходими уреди и пособия: .....

IV. Място на провеждане: .....

V. Времетраене: .....

Начало ..... час, край ..... час.

Изготвил:

Проверил:

2. Разработване на съдържанието на урока в табличен вид

ЧАСТ	СЪДЪРЖАНИЕ НА УРОКА	ДОЗИРОВКА		ОРГАНИЗАЦИОННО-МЕТОДИЧЕСКИ УКАЗАНИЯ
		Брой	Времетраене	

П О Д Г О Т В И Т Е Л Н А				
О С Н О В Н А				

З А К Л Ю Ч И Т Е Л Н А				
--	--	--	--	--

Методика на обучението по МУЗИКА

в детската градина

гл. ас. д-р Петя Стефанова

Общи насоки

Към областта на образователно направление „Музика“ се отнасят следните дейности: възприемане на музика, изпълнение на музика (пеене, музикално ритмична дейност и свирене на детски музикални инструменти) и творческа дейност.

При определяне на темата, целите и съдържанието на ситуациите по музика е необходимо да се имат предвид предлаганите от различните програмни системи методически насоки и материали. За да се осъществи една от най-важните цели на музикалното образование в детската градина – развиване на интерес и желание за общуване с музиката, е необходимо съобразяване с нивото на развитие на музикалните способности на децата и техните предпочитания. От това следва, че преподавателят внимателно подбира репертоара за възприемане и изпълнение. За съжаление, не във всички авторски колективи присъства музикално–творческата дейност или не се прилага достатъчно, което ограничава както децата, така и преподавателите в реализиране творческия потенциал на децата. Активното използване на детските музикални инструменти подпомага развитието на метро ритмичното чувство и ансамбловото музициране, а също придава артистичност и завършеност при умело изработения акомпанимент върху песен. Недостатъчно добрата материална база понякога е причина за липсващата практика на децата с музикалните инструменти, но когато те са налични, е добре да бъдат прилагани. От особено значение е употребата на ясна, точна и в същото време достъпна за децата терминология, свързана с музикално-изразните средства и музикалните инструменти.

При наблюдението на ситуации по музика от студентите е необходимо да се демонстрира освен самият ход на ситуацията, но и да се представят целите и задачите, свързани с темата и методите на работа, подбора на дейности и репертоара, отнасящи се към конкретната група.

**Показатели за анализ/оценка на наблюдаваната/изнасяна
организационна форма:**

- Темата и съдържанието на ситуацията по музика да бъде съобразена с музикалния опит на децата, техните интереси, предпочитания, музикален опит и интелектуално равнище.
- Формулираните цели и задачи на ситуацията по музика да бъдат в съответствие с възрастовата група на децата и темата от образователното съдържание на съответния авторски колектив. Необходимо е да се има предвид до колко включените задачи ще допринесат за развитието на музикалните способности като цяло, формирането на изпълнителска и слушателска култура и стимулиране на интереса и желанието на децата да общуват с музиката.
- Музикалният репертоар за изпълнение да включва атрактивни, занимателни и достъпни като музика и текст песни.
- Последователността на музикалните дейности да следва логичен ход: да са съобразени със степента на натоваване и етап от изработването на музикалния материал.
- Използването на подходящи методи на работа в съответствие с възрастовата група и музикална възприемчивост на децата.
- Да се търси единна сюжетна линия и умело реализиране на преходите между дейностите.
- Да се осигуряват на децата качествени произведения за слушане на подходящ носител и песни за изпълнение. Добре е педагогът да акомпанира при изпълнение на песенния репертоар.
- Да се осигурят детски музикални инструменти, както и помагала и пособия за онагледяване. Да се осигурят необходимите играчки или заместители при изпълнение на пиеси-игри, музикални приказки, игри с музикален съпровод и танци.
- Да се отделят необходимото време и внимание за разпяване на децата преди да се пристъпи към певческата дейност. Да се следи освен

за качеството на изпълнение, и за спазването на правилните певчески навици, с оглед опазването на детския глас.

- Да се обръща внимание на връзките с други образователни ядра, които обогатяват детските представи и съдействат за цялостния учебно-възпитателен процес.

- При общуване с децата да се установява положителна емоционална нагласа и да се стимулира интереса на децата за активно участие в музикалните задачи, без да се нарушава добрата дисциплина и адекватната и компетентна реакция на детското поведение.

- Речта на педагога е от особено значение – ясна, добре оформена и достъпна за децата.

- Преценката е необходимо да бъде реална, с позитивен характер; да се насочи към участието на децата в музикалните задачи, проявата на инициатива и творчество, изявата на изпълнителски умения, демонстриране на придобитите познания, общуването и поведението.

Изисквания към оформлението на план-конспекта:

Тема – посочва се в началната страница.

Възрастова група – задължително се отбелязва.

Цели – формулират се във връзка с темата и развитието на музикалните способности.

Посочват се музикалните дейности и произведенията, чрез които ще се реализират. Уточнява се степента на предварителна подготовка на децата.

Изброяват се необходимите средства (напр.: CD, музикални инструменти, учебно помагало, табла, картини, гатанки и др.).

Изброяват се използваните методи (напр.: беседа, наблюдение, слухов анализ, двигателно моделиране, игрови и др.).

Посочват се връзките с други направления, ако има такива.

В хода на ситуацията се структурират последователността и логическите връзки. Новият материал, ако има такъв, се поставя в началото. Описва се процесът на създаване на подходяща психологическа нагласа. При работа със заучена песен се отбелязва разделянето на групи, избора на солисти и др. В дейността *възприемане на музика*, въпросите и задачите се поставят предварително, като се предвиждат очакваните отговори. Добре е да се включат музикално-дидактични игри при изпълнение на задачите, свързани с изработването на определени изразни средства или като връзка между дейностите. В *певческата дейност* се работи с разнообразен и добре подбран материал и в зависимост от степента на владееене се поставят подходящи задачи. В *музикално-ритмичната дейност* се описва последователността на музикалната игра или танц. При свиренето с детските музикални инструменти се описва кои точно инструменти ще бъдат включени и къде (на кои времена) ще свирят. Творческите задачи се описват подробно, като се отбелязват и предварително подготвени предложения. Използването на сегашно историческо време е препоръчително. Пряка реч може да се използва по желание на студента.

Забележка! Владееенето на песните и разпевните модели се демонстрира предварително на методиста по музика.

Методика на обучението по МУЗИКА

в началното училище

гл. ас. д-р Петя Стефанова

Общи насоки

Основните задачи, които урокът по музика реализира, са: създаване на интерес към музикалното изкуство и осъществяване на художествено и естетическо възпитание. Едно от основните организационни изисквания при провеждането на урока по музика е правилното систематизиране на учебния материал според специфичните особености на музикално-възпитателната работа във връзка с развитието на основните музикални способности, музикални дейности и особеностите на музикалния език. Необходимо е да се посочат темата на урока, авторският колектив, с който се работи, и видът на урока.

Показатели за анализ/оценка на наблюдаваната/изнасяна организационна форма:

- Темата и съдържанието на урока по музика да бъдат съобразени с учебното съдържание, възрастовите особености на децата, равнището на развитие на музикалните им способности и умения.
- Планирането на урока по музика да е съобразено със съдържанието, степента на предварителна подготовка и познания, както и способността за възприемане и интерес на учениците.
- Реализирането на целите и задачите в урока да бъдат структурирани според вида на урока.
- Да се осъществи логична връзка между музикалните задачи в отделните дейности.
- Поддържане на емоционален заряд.
- Урокът да включва разнообразни музикални дейности, структурирани според вида и целите на урока (например: пеене, възприемане на музика, музикално-ритмична дейност, творчество;.

творческа дейност, пеене, възприемане на музика; възприемане на музика, пеене, музикално-ритмична дейност; пеене, свирене с детски музикални инструменти, възприемане на музика).

- Да се осъществи логична връзка между музикалната теория и практика.
- Използваната музикална терминология да бъде ясна, точна и съобразена с предварителната подготовка на децата.
- Да се употребяват качествени аудио записи, с добре подбрана художествена стойност (особено в случаите, когато се използват допълнително подбрани музикални примери).
- Словото на педагога е от особено значение – ясна, добре оформена и достъпна за учениците.
- Преценката е необходимо да бъде реална, с позитивен характер; да се насочи към участието на децата в музикалните задачи, проявата на инициатива и творчество, активността, изявата на умения за възприемане и изпълнение на музика, демонстрирането на придобитите познания и комуникацията.

Изисквания към оформлението на план-конспекта

1. Добре оформена титулна страница, в която задължително присъстват темата на урока и класа.
2. Ясно определяне на образователните цели и задачи.
3. Указване на предварително заложен музикален материал.
4. Избор на рационални методи, похвати и средства за обучение.
5. Прогнозиране степента на усвояване на отделните моменти в предложения урок по музика.

В хода на урока да се спазват следните методични изисквания:

- Преподаването на нови знания се осъществява само в една от дейностите, желателно е в началото на часа.

- Използване на разнообразни форми и методи на работа с цел наличие на динамичност и емоционалност в часа по музика.
- Използване на подходящи музикално-дидактични игри, когато това е възможно, като връзка между дейностите и изработване на музикалния материал.
- Сюжетна композиция, която следва градивна емоционална линия.
- Урокът завършва с беседа и перспективна оценка на извършената работа. Желателно е да не отсъстват връщането и повторното разработване на материал в края на часа.
- Наличие на междупредметни връзки.
- Употреба на книжовен български език, с разбираема терминология и достъпни разяснения.

**Методика на организиране на ситуации по образователно
направление ИГРОВА КУЛТУРА
в детската градина**

доц. д-р Ася Велева

Общи насоки

Към областта на образователно направление „Игрова култура“ се отнасят следните видове игри: сюжетно-ролеви игри, игри-драматизации, строително-конструктивни игри, дидактични игри и народни игри. В рамките на един ден студентите наблюдават/изнасят до четири игрови ситуации. Желателно е всяка от тях да бъде за различна възрастова група, като видовете игри също не се припокриват.

При определяне на темата, целите и съдържанието на игровите ситуации, предлаганите от различните програмни системи методически насоки и материали следва да се оценяват критически и да се използват творчески от базовите учители. За съжаление, не винаги формулираните от авторските колективи теми за сюжетно-ролево претворяване са подходящи за игрова ситуация – често са прекалено дидактични и поради това е по-целесъобразно да се реализират в процеса на своеобразното обучение в предучилищна възраст, а не под формата игра. Също така, в редица програмни системи като дидактични игри се предлагат активности, които не съдържат игрови компоненти (т.е. те фактически са дидактични задачи и упражнения) или пък представляват игроподобни форми, а не същински игри. В подобни случаи се препоръчва базовият учител да не възпроизвежда заложените в програмната система активности, а да определи темата и съдържанието на игровата ситуация съобразно актуалните игрови интереси на децата, техния игров опит и интелектуалното им равнище.

По отношение на наблюдението на игрови ситуации от студентите е необходимо да се демонстрира не само самият игров процес, а и предшестващото го договаряне (психологическата нагласа, определянето на темата на игра и договарянето).

Тъй като протичането на игровите ситуации е строго специфично съобразно разновидностите на играта, по-долу са дадени само пет общи показателя за анализ/оценка на наблюдаваната/изнасяна форма. Останалите изисквания касаят определен вид игра.

Общи показатели за анализ/оценка на наблюдаваната/изнасяна игрова ситуация:

- Темата и съдържанието на играта да бъдат съобразени с игровите интереси на децата, с техния игров опит и интелектуалното им равнище.
- Формулираните цели на игровата ситуация да се отнасят до развиване и обогатяване на детските игрови умения и опит като самоцел, а не да касаят обучението на децата.
- Съдържанието и структурата на ситуацията да съответстват на постановките на *Педагогиката и технологията на играта*.
- Да е обезпечена емоционална и заинтригуваща децата психологическа нагласа – въведение в игровата ситуация.
- Педагогически умело да се общува с децата – да се установи положителна емоционална и доверителна атмосфера, да се реагира адекватно на детското поведение и изказвания, да се чете и разказва изразително, да се поддържа добра дисциплина.
- Речта на педагога да бъде ясна, точна и граматически правилна. Да не се използват ненужни умалителни или паразитни думи („значи“, „нали“ и др. подобни).
- Преценката да бъде реалистична (да посочва слабостите), но с обща положителна насоченост. Оценката да обхваща следните моменти: организацията на средата, проявите на инициатива и творчество, характера на комуникациите и поведението. По възможност да се даде перспектива за следващите занимания.

Показатели за анализ/оценка на изнасяната/наблюдавана сюжетно-ролева игра:

- Предлаганата от педагога тема на игра да отговаря на следните изисквания: да е интересна за децата и да съответства на техния познавателен опит (да имат достатъчно познания за нея), да е пригодна за игрово претворяване, да позволява оформянето на разнообразни групировки в своите рамки, да съдейства за обогатяване на играта с нови епизоди, роли, действия и взаимоотношения.
- Договарянето следва да обхваща следните аспекти: определяне на обща тема на игра (от педагога или от групата); напомняне на впечатленията и активиране на опита относно дадената житейска област социални роли, техните функции, характерни действия и взаимоотношения; избор и разпределение на ролите; подбор на необходимите материали за игра.
- Да се осигурят подходящи играчки и предмети заместители.
- По време на игровия процес педагогът да следи дейността на децата и при необходимост (липса на достатъчно участници в някоя групировка, еднообразие на игровите действие, отсъствие на комуникация, ограничени контакти между игровите групировки, възникване на конфликти, спадане на интереса към играта) се включва в играта от ролева позиция.
- Преценката да не се откъсва от ролите и да акцентира върху интересни и нови моменти в игровото претворяване.

Показатели за анализ/оценка на изнасяната/наблюдавана игра-драматизация:

- Подборът на произведението да става при отчитане на: възрастта на децата, наличието на ярко изразена динамика на действието, възможността текстът да се трансформира в реплики и действия, така че да не е необходимо наличието на разказвач (или поне думите му да се сведат до минимум).

- Да се обезпечи ангажираността на всички деца в играта (чрез изиграване на няколко произведения или въвеждане на роли на режисьор, сценични работници, гримьор и др. подобни).
- Да се проведе беседа с децата с оглед насочването на децата към словесна и пластична образност (интонация, мимика и пантомима).
- Разпределянето на ролите да става мотивирано (добро познаване на произведението, външна прилика с героя, добро представяне по време на инсценировките и т.н.).
- Да се осигурят атрактивни елементи на костюми и декори.
- Да се създаде театрална обстановка – сцена, подредба на столчетата, афиш, билети.
- По време на игра при необходимост да се оказва помощ на децата, но без да се коригира изпълнението им.
- Преценката да се прави съвместно с децата, като се акцентира върху проявите на артистичност.

Показатели за анализ/оценка на изнасяната/наблюдавана строително-конструктивна игра:

- Темата на строежа да бъде добре мотивирана, децата да имат познания за обектите, които ще изграждат.
- Да се проведе беседа с групата, включваща анализ на конструкцията, нейното предназначение и украса.
- Преди игровия процес да се поставят изисквания към конструкцията – функционалност, здравина, естетическо оформление.
- Договарянето следва да обхваща следните аспекти: избор на групировка, разпределение на функциите, подбор на необходимите материали.
- По време на игровия процес педагогът да следи дейността на децата и при необходимост (допускане на грешки, отсъствие на

комуникация, възникване на конфликти) се намесва, за да окаже помощ или да коригира играещите.

- Преценката да се прави съвместно с децата, като се акцентира върху качеството на строежа, проявите на творчество, индивидуалния принос на отделните деца и взаимоотношенията.

Показатели за анализ/оценка на изнасяните/наблюдавани игри с правила (дидактични и народни):

- Да са изпълнени задължителните критерии за определяне на дадена активност като игра: наличие на игрова цел – победа и вариативност, гарантираща, че всяко следващо изиграване ще бъде уникално и неповторимо.

- Подборът на игри да обезпечава активност за всички деца.

- Да е обезпечена добра организация за провеждането на ситуацията (разположението на децата да е оптимално; нагледните материали да са добре видими за цялата група; да не се губи време за раздаване на индивидуални материали в хода на ситуацията).

- Нагледните материали да са с достатъчно голям размер, естетически издържани и съобразени с възрастовите особености на децата.

- Да се обезпечи добра регламентация на играта: обяснение/припомняне на правилата (при необходимост от педагога или от дете); сигнал за започване и извършване на игровите действия; критерии за излъчване на победител; изисквания към изпълнението на игровите действия.

- Разпределението на ролите и функциите да става чрез договаряне между децата или на основата на нормативни способности за регулация на съвместната дейност, реализиращи принципа на справедливостта – жребии и броилки.

- След всяка игра, а при необходимост – при грешки и неспазване на правилата, след всяко изиграване да се прави частична преценка.
- Да се установи оптимален темп на провеждане на ситуацията – да няма забавяне и продължително изчакване, което изморява и разсейва децата.

Изисквания към оформлението на план-конспекта:

Възрастова група (Посочва се.)

Цели (Формулира се две-три основни цели във връзка с развитието на детските игрови умения.)

Програмна система (Посочва се, ако са заимствани цели и съдържание на игровата ситуация.)

Необходими материали (Описват се, а всички нагледни материали се дават като приложение.)

Предварителна подготовка (Изброяват се дейностите, осъществени с оглед обогатяване на познавателния и игровия опит на децата по дадената тема, например: целеви разходки и екскурзии, обучаващи ситуации, минали игри, разглеждане на картини, песни, художествена литература и т.н.)

Ситуационен ред (Описва се психологическата нагласа. При творческите игри се планират въпросите на беседата за актуализиране на детския опит и за насочване към групировки и към роли. При игрите с правила се дава последователността от игри, способите за разпределение по групи и роли – броилки и жребии, посочва се броят изигравания за всяка игра и се описват преходите между отделните игри. Логически компоненти в структурата на ситуацията се номерират и се описват в сегашно историческо време или в пряка реч, но без да се дават предполагаемите отговори на децата. Преценката не се фиксира в план-конспекта, тъй като тя трябва да е съобразена с протичането на ситуацията и не може да се предвиди предварително.)

Методика на дейността на преподавателите като ПЕДАГОГ на практическото обучение на студентите в детската градина и началното училище

гл. ас. д-р Валентина Василева

гл. ас. д-р Юлия Дончева

Общи насоки

Предназначение:

- Адаптиране на студента към реалната професионална дейност в училище/детска градина и самостоятелно осъществяване на учебния процес/педагогическо взаимодействие при косвеното ръководство на базовия учител и преподавателя (педагог)
- Навлизане на студента в същността на професионалната специализация.

Цел: Включване в реалната професионална дейност в образователно-възпитателна среда и самостоятелно осъществяване на учебния процес/педагогическо взаимодействие.

Задачи: Формиране и развитие на умения за:

- разработване, организиране и провеждане на урока/педагогическата ситуация;
- прилагане на съвременни дидактически технологии;
- вземане на самостоятелни решения;
- анализиране, мотивиране и самооценяване на собствената педагогическа дейност;
- толерантност и търпимост към детската/ученическата аудитория в хода на учебния процес/педагогическо взаимодействие.

Професионално-педагогическа дейност и задължения на участниците в педагогическа практика:

Преподавателят (педагог):

- спазва графика за педагогическата практика;
- запознава студентите с правилата, правата и задълженията им в училище/детската градина;
- разкрива целите и задачите на обучението в конкретните условия;
- консултира и подпомага всеки студент за планиране и разработване на урока/педагогическа ситуация/режимен момент;
- анализира и оценява урока/педагогическата ситуация/режимен момент.

Базовият/небазов учител:

- запознава студента с базовите характеристики по отношение педагогическото ръководство на образователно-възпитателния процес;
- запознава студента с характеристиката на групата/класа;
- уточнява със студента темата, целта, задачите (цялостното планиране, структуриране и изнасяне) на урока/педагогическа ситуация или режимен момент;
- подпомага методически и дидактически студента в разработката на конкретния урок/педагогическата ситуация или режимен момент;
- участва в анализа на урока/педагогическата ситуация или режимен момент – предлага идеи, прави конструктивни критични бележки.

Студентът, изнасящ урока/педагогическата ситуация, режимен момент:

- разработва и консултира вариант на урока/педагогическата ситуация или режимен момент с базовия/небазов учител (първоначално) и с преподавателя (след това);

- подбира адекватни на темата, задачите и вида на урока/педагогическата ситуация/режимен момент съвременни педагогически технологии;
- демонстрира теоретични знания и практически умения;
- самооценява съответствието на: планиране ↔ реализация, цели ↔ реализация.

Студентската група (Всеки студент от групата!):

- наблюдава и води бележки в тетрадка-дневник за педагогическата практика по изнесения урок/педагогическата ситуация/режимния момент;
- анализира и обективно оценява планирането и реализацията, както и прилагането на теоретичните знания и умения на студента, който изнася урока/педагогическата ситуация/режимния момент (в процеса на конфеиране);
- предлага свои виждания и варианти за отделни компоненти от урока/педагогическата ситуация/режимния момент (в процеса на конфеирането).

Показатели за анализ/оценка на наблюдаваната/изнасяна организационна форма:

- Студентът спазва трудовата дисциплина в образователно-възпитателната институция
- Студентът не отсъства от часовете за педагогическа практика (освен по извинителни причини, удостоверени с необходимия документ)
- Консултира се с базовия учител относно разработването на посочената тема, задачи, цел и т.н.
- Представя схема на план-конспект при задължителната консултация с преподавателя (педагог), който го подписва след положения предварително подпис от базовия/небазов учител

- Демонстрира теоретични знания и практически умения при изнасяне на урока/педагогическата ситуация или режимен момент
- Реализира съвременни образователни технологии
- Умее научно да аргументира мнението си и оценките си в процеса на конфеирането
- Проява на професионални качества, умения и компетенции от студента, изнасящ урока
- Представя портфолиото си, попълнено и оформено според изискванията за текуща педагогическа практика.

Изисквания към оформлението на план-конспекта

Титулна страница (Русенски университет, факултет, тема, изготвил: ..., проверил: ..., година)

Съдържание на план-конспекта:

1. Тема
2. Цели:
  - Образователни
  - Възпитателни
  - Развиващи.
3. Методи: (словесни, нагледни, беседа, дискусия, ролева игра, свободно – творческа дейност, практическа дейност)
4. Форми на работа
5. Материали и инструменти
6. Очаквани резултати
7. Ключови идеи
8. Ход на урока/ситуацията

9. Въвеждаща част

10. Основна част

11. Заключителна част.

**Ръководство за провеждане на педагогическата практика на студентите
от специалностите *Предучилищна и начална училищна педагогика* и
Начална училищна педагогика и чужд език в Русенския университет
„Ангел Кънчев“**

Първо издание

Рецензенти: проф. дпн Антоанета Момчилова

доц. д-р Синто Юлзари

Редактор и коректор: гл. ас. д-р Ренета Златева

Печатни коли: 12.8

Издателски коли: 6,43

ISBN 978-619-207-035-9

Предпечатна подготовка: cento.bg

Издателство :МЕДИАТЕХ

Печат: Издателски център при Русенски университет “Ангел Кънчев”

2015